

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Mari-Liis Vosmi

VALLASASJA HOIULEVÕTMINE LIIKLUSJÄRELEVALVES
Lõputöö

Juhendaja:
Marili Kohava, MA

Kaasjuhendaja:
Aare Talvere

Tallinn 2023

ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2023
Töö pealkiri eesti keeles: Vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalves	
Töö pealkiri võõrkeeles: Taking into storage of movable in traffic supervision	
<p>Lühikokkuvõte:</p> <p>Lõputöö on kirjutatud teemal „Vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalves“. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja sisaldab ingliskeelset resümeeid. Töö koosneb 53-st leheküljest, sisaldab ühte joonist, seitset tabelit ning kolme lisa. Lõputöö koostamisel on kasutatud 32 eesti- ja ingliskeelset allikat.</p> <p>Lõputöö uurimisprobleemiks on: kas liiklusseaduses peaks olema erimeetmena võimalus vallasasja hoiule võtmiseks liiklusjärelvalve käigus? Sellest tulenevalt on lõputöö eesmärgiks välja selgitada korrakaitseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses. Töös uuritakse vallasasja hoiulevõtmise rakendamisega seonduvaid õiguslikke probleeme ja püütakse võimalusel leida lahendusi ning vajadusel tehakse ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks.</p> <p>Eesmärgi saavutamiseks püstitati kolm uurimisülesannet: läbi viia teoreetiline õiguslane analüüs, kas ja millistel juhtudel kohaldatakse liiklusjärelvalve käigus vallasasja hoiulevõtmist; võrrelda ja analüüsida poolstruktureeritud intervjuu tulemusi selleks, et välja selgitada ametnike hinnangud erimeetme vallasasja hoiulevõtmise praktikast liikluses, vajadusel välja tuua erimeetmega seonduvad probleemid ning kitsaskohad; teoreetilise osa ja uuringu tulemuste läbitöötamise tulemusena teha järeldused ja vajadusel tehakse ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks.</p> <p>Lõputöös kasutati andmekogumismeetodina poolstruktureeritud intervjuud, andmeanalüüsimeetodina kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Uuringu tulemuste põhjal esitati kaks ettepanekut, mis töö autori hinnangul võiksid kaasa aidata politseiametnike teadlikkuse suurendamisele ja õiguspärasele käitumisele.</p>	
Lisad: Lisa 1. Intervjuu küsimused; Lisa 2. Intervjuu parameetrid; Lisa 3. Koodipuu	
Võtmesõnad: vallasasja hoiulevõtmine; liiklusjärelvalve; vallasasi liiklusjärelvalves	
Võõrkeelsed võtmesõnad: taking into storage of movable; traffic supervision; movable property in traffic supervision	
Säilitamise koht: SKA raamatukogu	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Töö autor: Mari-Liis Vosmi (allkirjastatud digitaalselt)</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Marili Kohava	(allkirjastatud digitaalselt)
Kaasjuhendaja: Aare Talvere	(allkirjastatud digitaalselt)
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Kristian Jaani	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS	4
SISSEJUHATUS	5
1. VALLASASJA OLEMUS JA SELLE AJUTISE ÄRAVÕTMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED ..	8
1.1. Vallasasja olemus üldiselt ning liikluses	8
1.2. Politsei kui üld- ja erikorrakaitseorgan	9
1.3. KorS-i regulatsioon vallasasja hoiulevõtmiseks ning põhiõiguslik riive.....	13
1.4. Mootorsõiduki teisaldamine kui vallasasja ajutine äravõtmine	17
1.5. Järelevalve- ja süüteomenetluse piiritlemine	18
2. EMPIIRILINE UURING	22
2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim	22
2.2. Poolstruktureeritud intervjuude tulemuste analüüs.....	24
2.2.1. Patrulltalituse ja patrullgrupi juhtidega läbiviidud intervjuude tulemused	24
2.3. Järeldused ja ettepanekud	38
KOKKUVÕTE	42
SUMMARY	44
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	45
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	48
Lisa 1. Intervjuu küsimused.....	49
Lisa 2. Intervjuu parameetrid.....	50
Lisa 3. Koodipuu.....	51

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

KarS – Karistusseadustik

KorS – Korrakaitse seadus

KrMS – Kriminaalmenetluse seadustik

LS – Liiklusseadus

MSOS – Meresõiduohutuse seadus

NPALS – Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus

PPVS – Politsei ja piirivalve seadus

PS – Eesti Vabariigi põhiseadus

TsÜS – Tsiviilseadustiku üldosa seadus

VTMS – Väärteomenetluse seadustik

SISSEJUHATUS

Käesolevas lõputöös uuritakse, kas liiklusjärelvalves peaks olema võimalus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiule võtmist. Lõputöö autor valis käesoleva teema, kuna autorit inspireeris asjaolu, et liikluseaduses (edaspidi LS) ei ole erikorrakaitseorganil õigust rakendada korrakaitseaduses (edaspidi KorS) kehtestatud erimeedet vallasasja hoiulevõtmine.

Justiitsminister moodustas 1. novembril 2007. aastal töörühma, mille ülesandeks oli KorS-i rakendamise seaduse eelnõu koostamine. Töörühma liikmete esitatud eriseaduste muutmise ettepanekute alusel koostati korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise eelnõu, mis esitati 2009. aasta septembris Riigikogule. Korrakaitseadus võeti Riigikogus vastu 23. veebruaril 2011. aastal, kuid selle jõustumine seati sõltuvusse rakendusosa vastuvõtmisest. Korrakaitseaduse eesmärgiks oli korrakaitseõiguse ja põhiseaduse omavaheline kooskõlastamine. Politsei töö aluseks oli pikka aega 1990. aastal jõustunud politseiseadus, mis võeti vastu enne põhiseaduse jõustumist ning seadused ei olnud omavahel kooskõlas. (Riigikogu, 2013) Korrakaitseadus jõustus 2014. aasta 1. juulil (Korrakaitseadus, 2011). Politsei ja piirivalve seadusega (edaspidi PPVS) võeti ajutise lahendusena üle mitmeid 2011. aastal vastu võetud korrakaitseadusega sätestatud erimeetmeid ja mõningaid põhimõtteid, kuid see ei asendanud terviklikku korrakaitseadust (Riigikogu, 2013). KorS-i jõustumisel tunnustati eelnevalt PPVS-is ajutiselt sätestatud erimeetmed kehtetuks. Näiteks oli algselt PPVS-i § 7³⁹ välja toodud juhud, mille korral võis politsei võtta vallasasja hoiule (Politsei ja piirivalve seadus, 2009). Edaspidiselt reguleeriti erimeede „vallasasja hoiulevõtmine“ KorS-i § 52, kus on sätestatud, millisel juhul võib politsei või seaduses sätestatud muu korrakaitseorgan võtta seaduse alusel vallasasja hoiule (Korrakaitseadus, 2011). Lõputöös käsitletav teema – vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalves – on **aktuaalne**, kuna korrakaitseaduse jõustumisega muutus õigusruum, erimeetmed ja nende kohaldamise õiguslikud alused kehtestati korrakaitseadusega ning erikorrakaitseorganile lubatud erimeetmete suletud loetelu sätestati eriseadustega. Õigusruumi ümberkujundamise perioodil, kui regulatsioon oli PPVS-is, ei eristatud *de jure* üld- ja erikorrakaitseorganit, mistõttu kasutati erimeetmete kohaldamisel üldregulatsiooni ning eriseadustes puudusid selged käitumisjuhised konkreetse seaduse alusel sekkumiseks. Kuna KorS jõustumisest on möödunud piisav hulk aega, on aktuaalne hinnata, kas ja kuidas õiguse muutmise on rakendunud. Lõputöö teema on **uudne**, seni on Üllar Kütt enda lõputöös käsitletud politsei järelvalve erimeetmete „viibimiskeeld“, „valdusesse sisenemine“, „valduse läbivaatus“ ja „vallasasja hoiulevõtmine“ rakendamisel tõusetunud probleeme Lääne Prefektuuri näitel (Kütt, 2011, lk 6). Peale KorS-i jõustumist ning õigusruumi muutmist seda valdkonda uuritud ei ole. Lõputöö autor keskendub enda töös õiguslikule arutelule, mis on seotud korrakaitseaduses sätestatud erimeetme

vallasasja hoiulevõtmise rakendamise õiguslike probleemidega. Sellega seonduvalt analüüsitakse asjassepuutuvaid seadusi, nende eelnõusid ja seletuskirju.

Lõputöö **uurimisprobleemiks** on: Kas liiklusseaduses peaks olema erimeetmena võimalus vallasasja hoiule võtmiseks liiklusjärelvalve käigus?

Uurimisküsimused:

- Milline on eriseaduse ehk LS-i ja üldseaduse ehk KorS-i suhe vallasasja hoiulevõtmise osas?
- Millised on need juhtumid, mil politsei peab vajalikuks erimeedet kohaldada, aga LS seda ei võimalda?
- Kas LS-is tuleks teha õiguslikke muudatusi selleks, et liiklusjärelvalve käigus võtta vallasasi hoiule?
- Kas politseiametnikud rakendavad KorS-is sätestatud järelvalve erimeedet „vallasasja hoiulevõtmine“ praktikas õiguspäraselt?
- Millise liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks oleks vaja LS-i alusel kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist?

Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada korrakaitseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses. Töös uuritakse vallasasja hoiulevõtmise rakendamisega seonduvaid õiguslikke probleeme ja püütakse võimalusel leida lahendusi ning vajadusel tehakse ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks. Lõputöö eesmärgi täitmiseks püstitatakse järgnevad **uurimisülesanded**:

1. Läbi viia teoreetiline õiguslane analüüs, kas ja millistel juhtudel kohaldatakse liiklusjärelvalve käigus vallasasja hoiulevõtmist;
2. Võrrelda ja analüüsida poolstruktureeritud intervjuude tulemusi selleks, et välja selgitada ametnike hinnangud erimeetme vallasasja hoiulevõtmine praktikast liikluses, vajadusel välja tuua erimeetmega seonduvad probleemid ning kitsaskohad;
3. Teoreetilise osa ja uuringu tulemuste läbitöötamise tulemusena teha järeldused ja vajadusel tehakse ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks.

Lõputöös viiakse läbi kvalitatiivne uuring eesmärgi täitmiseks (Hirsjärvi, *et al.*, 2004, lk 151). Andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud intervjuud. Poolstruktureeritud intervjuu on osaliselt standardiseeritud intervjuu. Valmis on mõeldud intervjuu põhiküsimused ning need esitatakse intervjuueeritavatele ühtemoodi. (McIntosh, *et al.*, 2015, pp. 1–12) Poolstruktureeritud intervjuud viiakse läbi patrulltalituse ja patrullgrupi juhtide seas. Poolstruktureeritud intervjuude abil selgitatakse välja patrulltalituse ja patrullgrupi juhtide hinnangud erimeetme vallasasja hoiulevõtmine

praktikast, erimeetmega seonduvad probleemid. Andmeanalüüsimetodiks on kvalitatiivne sisuanalüüs, lõputöös kasutab autor tavapärasest sisuanalüüsi. Sellise sisuanalüüsi kasutamist peetakse vajalikuks siis, kui huvipakkuva nähtuse kohta ei ole piisavalt teooriaid või uurimisandmeid. (Mayring, 2000, ref Laherand, 2008, lk 290) Valim koostatakse töös eesmärgipäraselt, valimi eesmärgipärasust iseloomustab see, et uurimisobjektid valitakse eesmärgipäraselt, mitte juhuslikkuse alusel (Hirsijärvi, *et al.*, 2004, lk 155).

Lõputöö koosneb kahest põhipeatükist. Esimene, teoreetiline osa annab ülevaate, mis on vallasasi, mis liiki vallasasjadega võib olla tegemist liikluses ja mis on liiklus LS-i mõistes, samuti KorS-i ja LS-i regulatsioonist vallasasjade ajutiseks äravõtmiseks. Töö teises, empiirilises osas kirjeldatakse uuringu metoodikat, analüüsitakse poolstruktureeritud intervjuude tulemusi, tehakse uurimuse tulemuste põhjal järeldused ja vajadusel ettepanekud õiguslike muudatuste tegemiseks.

1. VALLASASJA OLEMUS JA SELLE AJUTISE ÄRAVÕTMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Käesolevas peatükis antakse ülevaade, mis on vallasasi, mis liiki vallasasjadega võib olla tegemist liikluses ja mis on liiklus liiklusseaduse mõistes, samuti KorS-i ja LS-i regulatsioonist vallasasjade ajutiseks äravõtmiseks. Teemaga seonduvalt analüüsitakse asjassepuutuvaid seadusi, nende eelnõusid ja seletuskirju.

1.1. Vallasasja olemus üldiselt ning liikluses

Vallasasja mõistet sisustatakse täies ulatuses tsiviilõigusaktssessoorselt. Tsiviilõigusaktssessoorsust põhjendav mõttekäik on järgmine: varavastaste süütegude koosseisud on suunatud omandi kaitsele, varguse ja omastamise esimese teoalternatiivi esemeks saab olla vaid kellegi omandis olev asi. Kellegi omandis saab omakorda olla vaid asi, mis vastab tsiviilõiguslikule asja määratlusele. (Kairjak, 2018, lk 47) Asja definitsioon on sätestatud tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS) § 49 esimeses punktis: asi on kehaline ese (Tsiviilseadustiku üldosa seadus, 2002). Asjana saab käsitleda kehalist eset, näiteks mootorsõiduki võtmeid.

TsÜS-i kohaselt on asi kehaline ese. Kehaline on ese siis, kui see on meeltega tajutav, ruumiliselt piiritletav ja reaalselt valitsetav ehk eseme üle peab olema võimalik teostada faktilist võimu. (Ikkonen, 2006, lk 57) Kehalised esemed jaotuvad kinnis- ja vallasasjadeks. TsÜS-i § 50 lõige 1 kohaselt on kinnisasi maapinna piiritletud osa (maatükk) ja lõige 2 kohaselt on vallasasjad kõik need esemed, mis ei ole kinnisasjad. (Tsiviilseadustiku üldosa seadus, 2002) Omand võib tekkida eraõiguses asjadele kui kehalistele esemetele, mitte õigustele, nõuetele, intellektuaalsele omandile. Eraõiguse mõistes on asjadel omanik, kuid õigustel omaja. (Ikkonen, 2006, lk 57) Näiteks, kui inimene soovib rentida endale mootorsõidukit autorendi ettevõtte kaudu, siis rendile võtjale mootorsõiduki võtmete üleandmine ei anna rentnikule omandiõigust. Autorendi ettevõtte ning isiku vahel sõlmitud kasutusleping annab isikule õiguse vallata konkreetset mootorsõidukit ning mootorsõiduki võtmete üleandmine manifesteerib isikule seda õigust.

Asjaõigusi võib liigitada ka muudel alustel, näiteks vallasasjaõigusteks (vallasomand, isiklikud servituudid vallasasjadele, vallaspant) ja kinnisasjaõigusteks (kinnisomand, reaalservituudid, reaalkoormatised, hoonestusõigus, ostueesõigus, kinnispant, isiklikud servituudid kinnisasjale) vastavalt asjade liigitamisele kinnis- ja vallasasjadeks (Varul, 1993).

Eelnevalt käsitletud TsÜS annab tähenduse järgnevatele mõistetele: asi, kehaline ese, vallasasi ning kinnisasi. Nendest mõistetest tulenevalt saab lõputöö autor teha järeldused, milliseid esemeid ja asju

on võimalik käsitleda liikluses vallasasjadena. Selleks, et mõista liiklusjärelvalvet ning liiklust, tuleb lahti mõtestada mõningad terminid LS-i alusel.

LS sätestab liikluskorralduse Eesti teedel, liiklusreeglid, liiklusohutuse tagamise alused ja põhinõuded, tee omaniku kohustused ja teede rahastamise, teekasutustasu tasumise tingimused ja määrad, mootorsõidukite, trammide ja nende haagiste ning maastikusõidukite registreerimise ja neile esitatavad nõuded, juhtimisõiguse andmise, mootorsõidukijuhi töö- ja puhkeaja ning liiklusregistri korraldamise ja pidamise nõuded ning vastutuse liiklusreeglite rikkumise eest. LS-is ei käsitleta liiklusena liikumist ja paiknemist teel, mis on suletud liikluseks võistluste ja massiürituste läbiviimiseks, Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeameti korraldusel või teehoiu või muul eesmärgil. Liiklusjärelvalve on riiklik järelvalve liikluse ja maastikusõidukite liiklumise üle. (Liiklusseadus, 2010) Riikliku järelvalve teostamise käigus viivad ametnikud läbi haldustoiminguid, seda selleks, et välja selgitada korrarikkumisi, kõrvaldada ohud ning lõpetada korrarikkumisi. Riiklikule järelvalvele võib järgneda süüteo menetlus.

Liiklusjärelvalve eesmärgiks on jalakäijate, sõitjate ja juhtide õigete liiklusharjumuste kujundamisele kaasaaitamine, liiklusohutuse parandamine, liiklusalaste õigusaktide nõuete rikkumiste ja liiklusõnnetuste arvu vähendamine. Liiklusjärelvalve objektideks on: tee; liikluskorraldus ja liikluskorraldusvahendid; sõiduki tehnoseisund; liiklus teedel ja teeliikluses osaleja; sõidudokument; sõitjate- ja veosevedu; erimärgistatud kütuse kasutamine mootorikütusena; rahvaüritus. (Liiklusjärelvalve teostamise kord, 2001) Vallasasjad võivad olla esemelised näiteks: erinevad liikluskorraldusvahendid, liiklusmärgid, teepiirded. Vallasasjadena liiklusjärelvalves on võimalik käsitleda ka neid vallasasju, mille abil isikud liikluses osalevad ja mida kasutavad liiklemiseks, näiteks: mopeedauto, mootorsõiduk, elektritõukeratas, tasakaaluliikur, mootorratas, mopeed, ATV, jalgratas. Vallasasjadena mõistetakse kõiki neid esemeid ja asju, mille üle on võimalik teostada faktilist võimu ning mis on ruumiliselt piiritletavad ja meeleliselt tajutavad. Vallasasjadena võivad liiklusjärelvalve esemeks olla ka mootorsõidukis olevad esemed ja asjad.

1.2. Politsei kui üld- ja erikorrakaitseorgan

KorS eristab politseid teistest korrakaitseorganitest, niinimetatud erikorrakaitseorganitest mitmel viisil. Politsei võib olla nii üldkorrakaitseorgan kui erikorrakaitseorgan. Kui politsei pädevus on sätestatud eriseadustes, on politsei erikorrakaitseorgan nagu teisedki pädevad korrakaitseorganid. Eriseadustes ning korrakaitseaduses on kasutusel politsei, Politsei- ja Piirivalveamet ning politseiametnik. Seetõttu tuleb avada enne politsei kui üldkorrakaitseorgani ja muude erisuste selgitamist korrakaitseaduses kasutatava mõiste politsei sisu. Politsei on PPVS-i § 1 lg 2 järgi

täidesaatva riigivõimu institutsioon, mis kuulub Siseministeeriumi valitsemisalasse. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 32)

Politsei- ja korrakaitseõiguse üldvolitused sätestati esmalt politsei- ja piirivalveseadusesse. Kuna KorS-i eelnõu algsel kujul menetlemine Riigikogus ei sujunud kavandatult, siis kompromissina tõsteti osad eelnõu paragrahvid (näiteks üldvolitust puudutavad normid), politsei- ja piirivalveseaduse muutmise eelnõusse. Politsei- ja piirivalveseadust täiendati seeläbi korrakaitseeaduse eelnõus sisaldunud üld- ja erimeetmetega. (Jäätma, 2022, lk 391)

Põhiseadusest tulenev õigusriigi põhimõte nõuab esmalt, et riigivõimu pädevusvaldkonnad oleksid jaotatud eri organite vahel selleks, et ei tekiks ühte ülimat organit kõikehõlmava pädevusega, kuna see lõppastmes ohustaks demokraatlikku riigikorraldust. Õigusriigi põhimõte nõuab lisaks, et riigivõimu teostamisel eristatakse pädevusnorme volitusnormidest. (Jäätma, 2022, lk 391) Korrakaitseeadus määratleb riikliku järelevalve süsteemi, meetmete alused, üldised põhimõtted ja mõisted. Korrakaitseeaduse rakendamisega tagatakse lõppastmes õigusnormidega normeeritud tegevuse järgimine ja teiste isikute õigushüvede kaitse ehk riigi sisemine julgeolek ja avalik kord. (Jäätma, 2022, lk 392)

Pädevusnorm nimetab, milline haldusorgan ja milline haldusekandja on määratud täitma üht või teist haldusülesannet. Pädevus ehk kompetents on avalike ülesannete maht, mille täitmine on usaldatud mingile organile. Pädevuse järgimine ei ole lihtsalt formaalsus, sest ainult pädev haldusorgan omab erialaselt koolitatud ja asjatundlikku personali ning vajalikku varustust, mis tagab asjakohase ning õige otsuse langetamise. Demokraatlikus põhiseadusriigis pole oluline ainult sisuliselt õige otsus, vaid, et sisuliselt õige otsuse teeks see haldusorgan, kellele on see seadusega ülesandeks tehtud. Pädevusnormidest tuleb eristada alus- ehk volitusnorme. Isiku õiguste ja vabaduste piiramiseks peab pädevusnormile lisanduma volitusnorm, sest vastavalt Eesti Vabariigi Põhiseaduse (edaspidi PS) § 3 lõikele 1 tohib riigivõimu teostada üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. (Riigikogu, 2007)

Korrakaitseõiguses mõistetakse üldvolitusena korrakaitseametniku õigust kohaldada vajalikku meedet, tõrjumaks ohtu avalikule korrale. Õigusnormi kohaldamise eelduseks on oht avalikule korrale ning ametnikul tuleb kohaldada õiguslik tagajärg kaalutusõigust kasutades. Üldvolituse normistruktuur on seega üles ehitatud tingimuslikult, kui esineb ohuolukord kaitstavale õigushüvele, siis võib pädev ametnik vajalikku ohutõrjemeedet kohaldada. Normi kohaldamise eeldused – avalik kord ja oht – on määratlemata õigusmõisted. Kui need eeldused on täidetud, siis haldusorganil on õigus asuda kaaluma, kas, kelle suhtes, kuidas ja millal tegutseda. Tegemist on kõige üldisemalt

haldusorgani volitusega valida talle seadusega antud pädevusvaldkonnas oma ülesannete täitmisel eesmärgi saavutamiseks kõige kohasem meede. (Jäätma, 2022, lk 392)

Riivevolitused võib jagada üld- ja erivolitusteks. Erivolitused on seadusandja ette näinud spetsiifiliste juhtude korral, kus lähtuvalt ohu olemusest tuleb isikute õigusi teatud moel sarnaselt piirata. Erivolitused on korrakaitse üldvolituse konkretiseering ning sellisena välja kasvanud üldmeetmest. Riikliku järelevalve meetmeid, mille rakendamine toimub üldvolituse alusel, nimetatakse korrakaitse ebatüüpiliseks meetmeks ehk üldmeetmeks. Erivolituse alusel rakendatavaid meetmeid, nimetatakse korrakaitse tüüpmeetmeteks ehk erimeetmeteks. (Riigikogu, 2007)

KorS kehtestab avaliku korra kaitse üldpõhimõtted, alused ja korralduse. Samuti sätestab KorS erisuse korrakaitse ja riikliku järelevalve vahel. Korrakaitse on avaliku korra eest vastutava üksikisiku kui ka avaliku võimu tegevus, riiklik järelevalve aga korrakaitseorgani tegevus ohu ennetamisel, väljaselgitamisel, tõrjumisel ning korrarikkumise kõrvaldamisel. Riikliku järelevalve teostamiseks on korrakaitseadusega kehtestatud riikliku järelevalve üld- ja erimeetmed, mida politsei kasutab, tegutsedes erinevaid tööülesandeid täites üld- või erikorrakaitseorganina. KorS-i kohaselt on politsei üldkorrakaitseorgan, kõik ülejäänud erikorrakaitseorganid (Riigikogu, 2013).

Politsei tegutseb KorS-i alusel üldkorrakaitseorganina, kui ohu väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine ei kuulu ühegi muu korrakaitseorgani pädevusse, siis see on politsei pädevuses (Laaring, *et al.*, 2017, lk 32). Politsei tegevus määratlemata ohtude tõrjumisel peab tagama ohtude iseseisva ja lõpliku kõrvaldamise. Kuna ettenägematute ohtude tõrjumiseks ei ole seaduseandja saanud ette näha erilisi, just nende ohtude iseärasusi arvestavaid meetmeid, toimub nende tõrjumine eelkõige korrakaitse üldmeetmete abil. (Riigikogu, 2007) Samuti tegutseb politsei üldkorrakaitseorganina, kui pädev korrakaitseorgan ei saa või ei saa õigel ajal tõrjuda olulist või kõrgendatud vahetut ohtu või kõrvaldada korrarikkumist. Sellisel juhul kohaldab politsei edasilükkamatuid meetmeid KorS-i alusel ehk teisisõnu on politseil edasilükkamatu pädevus. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 32) Kui politsei tegutseb edasilükkamatu pädevuse raames KorS-i § 6 lõike 3 kontekstis, siis vajab selgitamist see, milliseid erimeetmeid on politseil õigus kohaldada. Edasilükkamatu pädevuse raames ei muutu politsei erikorrakaitseorganiks ning tal on üksnes talle endale lubatavate meetmete kohaldamise õigus. Kuna politseil puudub erikorrakaitseorgani eriseaduse alusel eeldatav kompetents, siis praktiline mõju meetmete eristamise osas seisneb selles, et politsei ei pea hakkama tegema valdkonnaspetsiifilisi toiminguid, mis eeldavad erikorrakaitseorganile omast väljaõpet ja kvalifikatsiooni. (Riigikogu, 2013) Kui politsei tegutseb üldkorrakaitseorganina, kuna puudub pädev korrakaitseorgan või tegutsetakse teise korrakaitseorgani

eest, on politseil õigus rakendada neid KorS-i erimeetmeid, milles on sätestatud politsei vastav õigus. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 32)

Erikorrakaitseorgan on pädev rakendama riikliku järelevalve üldmeetmeid ning neid erimeetmeid, mis on talle eriseadusega ette antud (viitena KorS-is sätestatud konkreetsele riikliku järelevalve erimeetmele). Riikliku järelevalve erimeetmed on sätestatud KorS-is ning riikliku järelevalve erisused tulenevad eriseadustest. Erikorrakaitseorganid (inspektsioonid ja ametid) saavad riikliku järelevalve teostamisel isiku õigusi piirata lähtuvalt ohu olemusest – kas tegemist on ohu ennetamise, ohukahtluse, ohu või korrariikkumisega. Iga sekkumine isiku õigustesse peab olema proportsionaalne ja legitiimselt põhjendatud. (Riigikogu, 2013) Erikorrakaitseorgan on eriseaduse alusel tegutsev korrakaitseorgan.

KoS-i § 57¹ p 1 alusel tegutseb politsei erikorrakaitseorganina, kui korrakaitseorgani ülesandeks on avalikus kohas käitumise üldnõuete järgimine riikliku järelevalve käigus (Laaring, *et al.*, 2017, lk 385). KoS annab valdavalt igas erimeetme ning vahetu sunni kohaldamise alusnormis politseile n-õ otsepädevuse. See tähendab, et erinevalt erikorrakaitseorganitest ei tule politseil otsida pädevusnormi eriseadusest, vaid talle antakse pädevus juba konkreetsetes alusnormis. Näiteks KoS-i § 44 lg 1, mis annab pädevuse erimeetme – viibimiskeelu kehtestamine aluste kohta, algab sõnadega: „Politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib ...“. Politsei erimeetmelise pädevuse juures tuleb vahet teha, kellena politsei tegutseb – üldkorrakaitseorganina või erikorrakaitseorganina. Kui politsei tegutseb erikorrakaitseorganina eriseaduse alusel, siis eriseadusest tuleneb korrakaitseorganil õigus rakendada neid KoS-i erimeetmeid, mis on seaduses välja toodud. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 32) KoS-is on sätestatud üle 20 erimeetme, mis on enim kasutatavad või üldomased kõigile või mitmele korrakaitseorganile (Riigikogu, 2013). Erikorrakaitseorganina avalikus kohas käitumise üldnõuete üle riikliku järelevalve teostamiseks võib kohaldada KoS-i riikliku järelevalve erimeetmeid, näiteks: § 30 küsitlemine ja dokumentide nõudmine; § 40 alkoholihoobe tuvastamine vereproovi uuringuga; § 49 vallasasja läbivaatus; § 52 vallasasja hoiulevõtmine jne.

Eelnevalt käsitletud politsei pädevus tegutseda üld- või erikorrakaitseorganina annab ülevaate sellest, kuidas politsei peab tegutsema erinevaid tööülesandeid täites. Kui politsei tegutseb erikorrakaitseorganina, siis korrakaitseorganil tuleneb eriseadusest õigus rakendada neid KoS-i erimeetmeid, mis on välja toodud konkreetsetes eriseaduses. Liiklusjärelevalvet teostades tegutseb politsei erikorrakaitseorganina ning eriseadusest tuleneb õigus kohaldada just neid erimeetmeid, mis on liikluseaduses lubatud. LS § 196¹ on sätestatud liiklusjärelevalve erimeetmed, mida on õigus kasutada üksnes politseiametnikul või abipolitseinikul (Liikluseadus, 2010). Lõputöö autor käsitleb enda töös peamiselt korrakaitseaduses sätestatud erimeetdet vallasasja hoiulevõtmine.

1.3. KorS-i regulatsioon vallasasja hoiulevõtmiseks ning põhiõiguslik riive

Ülesanded, mida politsei täna ühiskonnas täidab, on laialdased. Politsei ülesannete mitmekesisust on võimalik edasi anda piisavalt laialdaselt kokku võtva mõistega – sisemise rahu tagamine. Eesti politseiõigusele on ette heidetud, et selgelt ei tehta vahet politsei erinevate ülesannete, eelkõige karistusmenetluste läbiviimise ning ohutõrje vahel. Korduvalt on leitud, et Eesti politseiõiguse olukord ei vasta nõuetele, mis on esitatud nüüdisaegsele politseiõigusele demokraatliku õigusriigi aluspõhimõtte ja põhiõiguste kaitse tagamise vajadusele. (Jaanimägi, 2004, lk 452) Riigi põhiülesanded tulenevad põhiseadusest kui rahva poliitilisest põhiotsusest. Põhiseaduse preambulas on kirjas, et riik on kaitseks sisemisele ja välisele rahule (Jaanimägi, 2004, lk 453).

Sisemise ja välise rahu kaitsmine on organisatsiooniliselt eraldatud, igal ametil on oma konkreetne pädevusvaldkond ning nende ülesannete täitmiseks kindlad volitused. Põhiseadus ei keela neid ülesandeid eri ametite või organisatsioonide vahel jagada. Kuid seejuures peab arvestama, et kahjustada ei tohi saada ameti põhiülesannete täitmine ning seda saab demokraatliku õigusriigi põhimõtte kohaselt teha piiratud ulatuses. (Jäätma, 2020, lk 74) Sisemise rahu kaitsmine tähendab kaitsta riiki ja ühiskonda seestpoolt ähvardavate ohtude eest, olgu selleks kuritegevus, loodusõnnetused, nakkushaigused vms. Üldiselt kujutab sisemise rahu tagamine endast õiguskorra ja põhiõiguste kaitset. On leitud, et politsei kui sisemise rahu tagamise organi olemuslikuks ülesandeks sisemise rahu tagamise raames on ohtude tõrjumine. (Jaanimägi, 2004, lk 453)

Jaanimägi (2004, lk 454) kasutab formaalset lähenemist, rääkides politseist kui sisemist rahu tagavast organist, võttes selle mõiste alla kokku politseiorganisatsiooni erinevad ülesanded. Eestis täidab politsei eelkõige järgmisi ülesandeid: politseiline ohutõrje, vahetu sunni rakendamine, kriminaal- ja väärteomenetluse läbiviimine, ennetav võitlus kuritegevusega ning samuti mitmed muud haldusülesanded. On oluline, et inimesed teaksid, millised on politsei ülesanded ning nende õigused ülesannete täitmisel, sama tähtis on, et politsei ise mõistaks, millised on tema ülesanded ja õigused. Siinjuures on tähtis, et politsei kui paljude erinevate ülesannete täitja erinevad ülesanded oleksid selgelt välja toodud. (Jaanimägi, 2004, lk 460) Politseiõigus klassikalises tähenduses kujutab endast eelkõige ohutõrjeõigust, sellise meetme eesmärgiks on avaliku julgeoleku kaitsmine, kasutades selleks ohtu tõrjuvaid meetmeid (Niemeier, 2004, lk 461).

Politsei üheks peamiseks ülesandeks tänases maailmas on sisemise rahu tagamine, teisisõnu on politsei ülesanneteks kaitsta riiki ja ühiskonda ähvardavate ohtude eest. Eesti politseiõigusele on korduvalt ette heidetud, et politseiõiguse olukord ei vasta nüüdisaegsele politseiõigusele seatud demokraatliku õigusriigi aluspõhimõtte nõudele ja põhiõiguste kaitse tagamise vajadusele. Politsei

töö aluseks oli pikka aega politseiseadus, mis jõustus 1990. aastal, politseiseadus võeti vastu enne põhiseaduse jõustumist ning need kaks seadust ei olnud omavahel kooskõlas. Justiitsminister moodustas 2007. aastal töörühma, mille ülesandeks oli KorS-i rakendamise seaduse eelnõu koostamine. KorS-i eesmärgiks oli korrakaitseõiguse põhiseadusega vastavusse viimine. Peale KorS-i jõustumist hakati rakendama politsei ja teiste korrakaitseorganite poolt KorS-i sätestatud riikliku järelevalve meetmeid.

Eesti seadusandluse kohaselt on KorS-is välja toodud erinevad riikliku järelevalve meetmed, mida korrakaitseorganid saavad kohaldada selleks, et vahetut ohtu tõrjuda või korrarikumist lõpetada. Ühe riikliku järelevalve meetmena on KorS-is sätestatud erimeede vallasasja hoiulevõtmine. Vahetu ohu tõrjumiseks või korrarikumise kõrvaldamiseks on politseil või seaduses sätestatud juhul muul korrakaitseorganil õigus võtta vallasasi hoiule. Vallasasja hoiulevõtmise eesmärk on valdaja enda, tema omandi või valduse, samuti teise isiku õiguste kaitse. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 169) KorS-i paragrahvis 52 lõikes 1 punktides 1-6 on välja toodud juhud, kui politseil või seaduses sätestatud juhul muul korrakaitseorganil on õigus võtta vallasasi hoiule: 1) vahetu ohu tõrjumiseks või korrarikumise kõrvaldamiseks; 2) asja omaniku või valdaja kaitseks asja kaotamise, hävimise või olulise kahjustamise vahetu ohu eest, kui samal ajal on ohus avalik huvi; 3) kui seaduse alusel on asja valdamiseks vaja luba, mis asja valdaval isikul puudub; 4) kui asja valdab isik, kellelt on seaduse alusel võetud vabadus, ning on oht, et isik kasutab asja enda või teise isiku tapmiseks või vigastamiseks või võõra asja kahjustamiseks või põgenemiseks; 5) kui vallasasja on lubatud käesoleva seaduse § 49 alusel läbi vaadata ning hoiulevõtmine on vajalik, et võtta vallasasja kohta proovi, samuti teostada vallasasja mõõtmisi või teha ekspertiisi või 6) kui turvakontrolli käigus on tuvastatud ese, mis ei ole seadusega keelatud, kuid võib ohustada isikut ennast või teist isikut. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 168)

Sellise erimeetme kasutamine korrakaitseorgani poolt riivab inimese põhiõigust, korrakaitseorgan peab hindama, kas selline tegevus on vajalik ning mõõdukas. Proportsionaalsuse põhimõtte üldiselt sedastab seda, et riiklikud meetmed ei tohi olla põhimõtteliselt piiramatud ja põhjendamatud, vaid nad peavad omama õigust konkreetse õiguspärase eesmärgi näol ning olema selle eesmärgi ulatuse ja raskuse poolest mõõdukas suhtes (Niemeier, 2004, lk 462).

Politseilise tegevuse küsimusi ei ole võimalik lahendada ainult teooriaga seadusandlusest: ohuolukorrad on liiga erinevad selleks, et oleks võimalik neist igäüht juba ette mõne seadusandliku otsusega siduda. Politsei- ja korrakaitseorganitel on seetõttu reeglina teatud kaalutusõigus ohuolukorras, kas ja kuidas nad toimivad konkreetselt sellises olukorras. Korrakaitseorganid ei tohi

sealjuures oma kaalutusõigust mitte mingil juhul meelevaldselt kasutada. Enamikul juhtudel on politseiline tegevus seotud põhiõiguste riivamisega, sellisel juhul peab haldusorgan oma kaalutusõigust realiseerima nii, et sellega oleks tagatud põhiõiguste olemuse säilimine. (Niemeier, 2004, lk 461)

Põhiõigustesse klassikalise sekkumise mõiste põhineb seadusest tuleneval koormava sisuga individuaalsel kohustusel, käsul või keelul, millega riik soovib suunata inimese tegutsemisvabadust. Sekkumine on seega põhiõiguste kasutamist kahjustava või takistava tegutsemise katusmõiste. Selliseks tüüpiliseks sekkumiseks saab pidada seadusega lubatud põhiõiguste riivamist, kas karistuslikul või ohutõrjelisel eesmärgil. Põhiseaduslikust vaatenurgast on riikliku käitumise pidamine põhiõiguste riiveks seotud kahe lisaeldusega. Esiteks peab sekkumine olema intensiivne selleks, et olla objektiivselt küljest lähtuvalt õiguslikult relevantne ning teiseks peab sekkumine toimuma põhiõiguste kandja tahte vastaselt. (Pärnamägi, 2018, lk 720)

Riivedogmaatika kohaselt toimub põhiõiguste tuvastamine kahes astmes. Esimeses astmes tuvastatakse, kas riiklik abinõu kujutab endast mõne põhiõiguse kaitseala riivet. Kaitseala riive kindlaks tegemise korral tuleb teises astmes kindlaks teha, kas selline riive rikub põhiõigust. Riive on formaalselt või materiaalselt põhiseadusvastane, kui põhiõigus on rikutud. Eesti põhiõiguste kataloog rajaneb just sellisel skeemil, see ilmneb juba viisist, kuidas paljud põhiõigused on sõnastatud. Eesti põhiõiguste kataloog järgib paljude põhiõiguste puhul kaheastmelise normeerimise levinud tehnikat. Esimesel sammul sõnastatakse õigus piiramatuna ehk reservatsioonideta. Teises lauses või lõikes järgneb piiriklausel, mis algsest piiramatuna sõnastatud õigust piirab või lubab piirata. Sellist tehnikat kohtab selgesti õiguse puhul isiku vabale eneseteostamisele, perekonna- ja eraelu puutumatusel, elukutsevabadusele, ettevõtlusvabadusele, omandivabadusele jne. (Alexy, 2001)

Seadusandjale on suurim vabadus jäetud lihtsate seadusreservatsioonide puhul. Lihtsad seadusreservatsioonid on põhiõiguste riivamise volitused seadusandjale. Eesti Vabariigi põhiseadus tunneb erinevaid vorme lihtsatest seadusreservatsioonidest. Selge näide sellest on omandivabadus õiguse kujul oma omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada. PS-i § 32 lõige 2 lubab seadusandjal seda õigust seadusega kitsendada, ilma sealjuures mingeid sisulisi ega formaalseid nõudeid esitamata, välja arvatud eeldusel, et kitsendamine peab toimuma seadusega. (Alexy, 2001)

Politseiline tegevus on enamikel juhtudel seotud isikute põhiõiguste riivamisega. Ohuolukorras, kus on vajalik isikute põhiõiguste riivamine, on politseil- ja korrakaitseorganitel reeglina teatud kaalutusõigus. Sellises olukorras on korrakaitseorganil kohustus kaalutusõigust realiseerida nii, et

sellega oleks tagatud põhiõiguste olemuse säilimine. Eelnevalt käsitletud KorS-i erimeede vallasasja hoiulevõtmine on omavahel tihedalt seotud PS-i omandivabaduse õigusega. PS-ist tulenevalt on isikul õigus omandivabadusega enda omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada, kuid KorS-i vallasasja hoiulevõtmise erimeetmest tulenevalt on politseil või seaduses sätestatud juhul muul korrakaitseorganil õigus võtta vallasasi hoiule. Sellise politseilise tegevusega toimub põhiseaduslik riive inimõiguste suhtes.

KoS-i § 52 lg 1 p 1 on sätestatud, et vallasasja võib hoiule võtta vahetu ohu tõrjumiseks või korrariikkumise kõrvaldamiseks. Erimeede on kohaldatav mistahes ohu, lihtohu või mistahes ohule vastava korrariikkumise korral. Meetme rakendamiseks on oluline, et oht või korrariikkumine veel kestaks ning see oht tuleneks hoiule võetavast vallasasjast või selle valdaja isikust. Peamiselt läbi sellise erimeetme rakendamise kaitstakse valdajat ning teise isiku õiguste kaitset. (Laaring, *et al.*, 2017, lk 169)

PS-i § 32 esimese lõike esimeses lauses on välja toodud, et igäihe omand on puutumatu ja võrdselt kaitstud. Sõnastuses võib vaielda selle üle, kas sellega on mõeldud ainult tõrjeõigust või ka kaitseõigust. Kuid selles ei saa olla kahtlust, sest riik on kohustatud isikute omandit kaitsma. (Alexy, 2001) Samuti on PS-i § 32 sätestatud, et omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest. (Truuväli, *et al.*, 2008, lk 325) Põhiseaduse kommenteeritud väljaandes on paragrahvile 32 antud kommentaaris kirjas, et kitsendused omandi valdamisele, kasutamisele ja käsutamisele tuleb sätestada seadusega. Seejuures tähendab see seda, et neid kitsendusi ei tohi üldjuhul kehtestada seadusest alamal seisva aktiga – näiteks kohaliku omavalitsuse või Vabariigi Valitsuse määrusega. (Truuväli, *et al.*, 2008, lk 329)

Riigikogu on leidnud, et kuigi teatud intensiivsusega põhiõiguste piiranguid saab kehtestada üksnes formaalses mõttes seadusega, ei ole see põhimõte absoluutne. Põhiseaduse sätest ja mõttest tuleneb, et vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid võib kehtestada täpse, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses oleva volitusnormi alusel määrusega. (Truuväli, *et al.*, 2008, lk 329) Põhiseaduse kommenteeritud väljaande põhjal saab teha järeldusi, et korrakaitseorganil on õigus seaduses sätestatud juhtudel piirata põhiõigusi, üheks selliseks näiteks on KorS-i § 52, kui korrakaitseorgan võib inimeste põhiõigusi piirata selleks, et vahetut ohtu tõrjuda või korrariikkumine lõpetada.

1.4. Mootorsõiduki teisaldamine kui vallasasja ajutine äravõtmine

Mootorsõiduki jooles juhtimine on teatavasti üks levinumaid kuriteoliike Eestis ja tänini pole suudetud leida efektiivset viisi jooles juhtide roolist eemale hoidmiseks. (Sootak & Parmas, 2007, lk 687) Eesti seadusandluse kohaselt on LS-is sätestatud sõiduki juhtimiselt kõrvaldamine liiklusjärelvalve teostaja või muu korrakaitseorgani otsuseks, sõiduki juhtimiselt kõrvaldamise otsuse sisuks on sõiduki juhtimise keelamine kuni juhtimiselt kõrvaldamise aluse äralangemiseni, kui näiteks on alust arvata, et mootorsõiduki juhi veres või väljahingatavas õhus on alkoholi üle lubatud piirmäära. Sellise teo korral on liiklusjärelvalve teostajal või muul korrakaitseorganil õigus võtta vastu otsus mootorsõiduki teisaldamiseks politseiasutusse või hoiukohta.

LS-i § 91 lõikes 1 on välja toodud, et sõiduki juhtimiselt kõrvaldamine on liiklusjärelvalve teostaja või muu korrakaitseorgani otsus, mille sisuks on sõiduki juhtimise keelamine kuni juhtimiselt kõrvaldamise aluse äralangemiseni. Sama paragrahvi teises lõikes on välja toodud kriteeriumid, millistel juhtudel juht kõrvaldatakse sõiduki juhtimiselt. Sõiduki juhtimiselt juht kõrvaldatakse, kui: on alust arvata, et ta on tarvitanud narkootilisi või psühhotroopseid aineid või muu sarnase toimega aineid; on alust arvata, et ta veres või väljahingatavas õhus on alkoholi üle lubatud piirmäära või et ta on jooles seisundis; tal puudub vastava kategooria mootorsõiduki juhtimisõigus; tal puudub vastava sõiduki kasutamise õigus; sõiduki rikke, heitmete saasteainesisalduse, mürataseme või muu puuduse tõttu on sellega sõidu jätkamine keelatud; tema juhtimisõigust tõendav dokument saadetakse ekspertiisi seoses võltsimise tunnuste ilmnemisega; on alust arvata, et ta tervises seisund ei vasta kehtestatud nõuetele; sõidumeerikuga mootorsõiduki juht ei ole täitnud käesoleva seaduse paragrahvis 130 sätestatud puhkeaja nõudeid; mootorsõiduki, autorongi või masinrongi massi mõõtmisel tuvastatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ (ELT L 300, 14.11.2009, lk 51-71), IV lisa punktis 7 nimetatud rikkumine. Sama paragrahvi lõikes kaks ülamärkega üks on sätestatud, et juhtimiselt võib juhi kõrvaldada, kui veoauto või selle haagise eest ei ole teekasutustasu tasutud. (Liiklusseadus, 2010)

LS-i § 92 lõike 1 kohaselt sõiduk, mille juht on kõrvaldatud selle juhtimiselt, teisaldatakse politseiasutusse või valvega hoiukohta, kui kohapeal ei ole võimalik sõidukit üle anda selle omanikule või valdajale. Sama paragrahvi teises lõikes on välja toodud, et sõiduki võib teisaldada valvega hoiukohta juhul, kui sõiduk on pargitud: nii, et see on ohtlik teistele liiklejatele või häirib oluliselt liiklust; nii, et see kahjustab teed või haljasala; selleks keelatud kohas nii, et see segab tee haljasala, hoonete või rajatiste hooldustöid; puudega inimese sõiduki parkimiskohale liikumispuudega või

pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardita; kõnniteel, ohutussaarel või eraldusribal, välja arvatud liikluskorraldusvahendiga tähistatud parkimiskohtades; õue ja teega külgneva ala sissesõidul, samuti garaaži kasutamist takistav sõiduk garaaži sissesõidul; teisaldamist tähistava liiklusemärgiga märgistatud alale õigusvastaselt; ühissõidukirajale. (Liiklusseadus, 2010)

Teisaldamine on oma olemuselt ajutine vallasasja hoiulevõtmine vallasasja kaitsmise eesmärgil v.a valesi parkimise korral, kus sõiduk teisaldatakse korrarikkumise lõpetamiseks. Näiteks, kui ei ole võimalik vallasasja üle anda omanikule või selle valdajale, siis on politseiametnikul kaalutusõigus, kas teisaldada sõiduk või mitte, seda eesmärgiga säilitada omanikule või valdajale tema vara. Sõiduki teisaldamine ei oma repressiivset eesmärki, vaid sellise meetme rakendamisega soovitakse säilitada isiku vara hävimise või rikkumise eest.

Liiklusjärelvalve teostaja või muu korrakaitseorgan võib võtta otsuse vastu mootorsõiduki teisaldamiseks politseiasutusse või hoiukohta, kuid selle kõige juures tuleb silmas pidada proportsionaalsuse põhimõtet. Proportsionaalsuse põhimõtte jaguneb kolmeks elemendiks ning politseilise tegevuse suhtes on need nõuded – sobivus, vajalikkus ja mõõdukus. Proportsionaalsuse põhimõtte üks element on sobivus, sobivuse nõue tähendab kõigepealt seda, et politseiline tegevus peab teenima esmajoonelise efektiivsuse huve ehk ohud tuleb kõrvaldada võimalikult kiiresti ja lõplikult, ohutõrjeks sobiva vahendi liik ei tohi jääda kaheldavaks. Sobivuse nõudel on ka piirav funktsioon: kui võtta politsei ohutõrjetegevuse mõõdupuuks efektiivsus, võib politseilise meetme kasutamine olla lubatav üksnes selle eesmärgi saavutamiseni või kui ilmneb, et soovitatavat eesmärki pole võimalik saavutada. (Niemeier, 2004, lk 462)

Sellises olukorras on politseil võimalus kasutada kaalutusõigust ehk kas politseiametnikud peavad oluliseks või vajalikuks eesmärgi täitmiseks kasutada politseilist meetet või saavutatakse eesmärk, näiteks inimestega suhtlemise teel. Kui haldusorganile on seadusega ette nähtud kaalutusõiguse kasutamine, siis haldusorgan peab seda teadlikult kasutama. Kui aga haldusorgan jätab kaalutusõiguse kasutamata, siis on tegemist kaalutusveaga. (Pikamäe, 2006, lk 77) Näitena saab tuua mootorsõiduki parkimise keelatud alale – juhul kui sõidukiomanik eemaldab veidi enne politsei poolt tellitud puksiirauto saabumist oma auto alalt, kus parkimine on keelatud, oleks politseiametnike kindlaksjäämine teisaldamise nõudele õigusvastane, sest oht liiklusele on juba kõrvaldatud. Sellest ilmneb, et politseiõigus ei oma karistavat iseloomu. (Niemeier, 2004, lk 462)

1.5. Järelevalve- ja süüteo menetluse piiritlemine

Süüteo menetlustoiminguid teostavad ametnikud võivad samal ajal olla pädevad täitma erinevaid funktsioone korrakaitsetegevuses (Kärner, 2014, lk 474). Riikliku järelevalve mõistet on KorS-i § 2

lõikes 4 sisustatud kui korrakaitseorgani tegevust eesmärgiga selgitada välja ohtusid ja neid tõrjuda, ennetada ohtu avalikule korrale ning samuti kõrvaldada korrarikumisi (Laaring, 2019, lk 252). Kuivõrd ohutõrjelist sekkumist reguleerib KorS koos mitmete teiste seadustega ning süüteomenetluslikku sekkumist kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi KrMS) ja väärteomenetluse seadustik (edaspidi VTMS), võib faktiliselt üks ja seesama riiklik meede samal ajal kvalifitseeruda sekkumiseks mõlema toodud aluse järgi, teisisõnu olla mitmefunktsiooniline meede (Pärnamägi, 2019, lk 189).

Selline mitmefunktsionaalsus on üheks järelevalve- ja süüteomenetluse toimingute piiritlemise probleemi peamiseks lähtekohaks. Menetluse eristamine on vajalik menetlust toimetava ametniku volituste ning pädevuste piiritlemiseks ja toimingu vaidlustamiseks pädeva kohtu määramiseks. Riigikohtunik Eerik Kergandberg pidas 2013. aastal järelevalvemenetluse ebaselget piiritlemist süüteomenetlusest üheks põhiküsimuseks, mis tuleks menetlusõiguse reformi käigus lahendada. 2014. aasta 1. juulil jõustunud korrakaitseaduse üheks põhieesmärgiks oli selgelt eristada täidesaatva riigivõimu korrakaitse- ja karistusõiguslikke funktsioone ehk teisisõnu piiritleda järelevalvemenetlus süüteomenetlusest. (Kärner, 2014, lk 474)

KorS-i seletuskirjas on selgitatud, et teineteisest tuleb selgelt eristada ohutõrjet ning kriminaalmenetlust. Õiguskirjanduses on tõdetud seda, et tõenäoliselt võib siiski praktikas tekkida piiritlemisprobleeme, näiteks haldus- ja üldkohtute võimalikke lahkarvamusi selles, milline oli korrakaitseorgani tegevuse eesmärk ja millises korras, tulenevalt sellest tuleks asi lahendada. Kui kriminaalmenetlust läbi viiv uurimisasutus ja ohutõrjemenetlust teostav korrakaitseorgan langevad institutsiooniliselt kokku ühes ja samas haldusorganis (enamasti Politsei- Piirivalveamet), on sellisel haldusorganil korraga mõlemad funktsioonid (niinimetatud mitmefunktsiooniline pädevus). Nii tuleb politseil liiklusõnnetuse korral näiteks ühelt poolt tõrjuda edasisi ohte (näiteks hoolitseda vigastatute eest ja ära hoida uued õnnetused), kuid teiselt poolt kahtluse korral uurida võimaliku süüteoga seotud asjaolusid (näiteks võtta hoiule tõendeid ja küsitleda tunnistajaid). (Pärnamägi, 2019, lk 191)

Hilisemas praktikas on menetluse piiritlemise üheks aluseks võetud Riigikohtu üldkogu seisukoht, kas menetlustoimingu tegemise hetkeks oli olemas süüteomenetluse alustamiseks vajalik süüteo kahtlus. Riigikohus ei ole tähtsust andnud asjaolule, kas menetlustoiming on reguleeritud süüteomenetlust reguleerivas seadustikus või mitte. (Kärner, 2014, lk 475) Ilmselt enim piiritlemisprobleeme valmistab täna ohutõrje ja süüteomenetluse eristamine süütegude ja ohtude ennetamise faasis, see tähendab seal, kus puudub sekkumise korral konkreetne oht või süüteo kahtlus. Nendes etappides on sekkumise raskuspunkt informatsiooni töötlemisel, eri sekkumisvolituste

normikoosseisulised tingimused kalduvad sulanduma üheks tervikuks. See ei ole aga kooskõlas põhiõiguste piiramise dogmaatikast tuleneva materiaalse sekkumiseesmärgi normatiivse määratluse nõudega, mille kohaselt peab seadusandja tagama selle, et iga sekkumise puhul oleks selle eesmärgi ja põhiõiguse piiramise tasakaalu võimalik hinnata. (Pärnamägi, 2019, lk 191)

Korraldusseaduse eelnõu seletuskirjas on viidatud sätet kommenteerides asutud seisukohale, et menetluste eristamiseks tuleks esmalt lähtuda objektiivsest eesmärgist, seejärel eesmärgi ülekaalukusest ning kolmandaks toimingu õiguspärasusest. Objektiivse eesmärgi väljaselgitamisel kasutakse *ex ante* hindamist ning seejuures peetakse silmas, et kriminaalmenetlus on repressiivne ning selle lõppeesmärgiks on koosseisupärase teo toime pannud isiku väljaselgitamine, tabamine ja karistamine, kuid järelevalvemenetlus omab preventiivset eesmärki, mis väljendub avalikku korda ähvardava ohu tõrjumises. Kui kohaldatud meetmel oli repressiivne kui ka preventiivne eesmärk, tuleks toimingut määratlemisel lähtuda sellest, milline eesmärk oli ülekaalukas. (Kärner, 2014, lk 476)

Politseivõimu õigusriiklikele raamidele tuleb pöörata erilist tähelepanu seetõttu, et riigi politseilise võimu ulatus on vastupidine inimese kodanikuvabadusega. Kuivõrd mõningad sündmused võivad olla aluseks põhiõigustesse sekkuvatele riiklikele meetmetele nii ohutõrje- kui ka süüteo menetluses, tõusetub küsimus, kas parasjagu kohaldub õhutõrjeõigus või karistusõigus. Arvesse tuleb võtta, et kui politsei või muu korraldusorgan reageerib elulisele situatsioonile, siis teostab ta topelfunktsiooni, mis on ühelt poolt suunatud objektiivse ohuolukorra lahendamisele, kuid teiselt poolt reageerib süüteo kahtlusele konkreetse subjekti suhtes. Seetõttu võib politsei tegutsemine ja tema meetmed sisaldada preventiivset kui repressiivset komponenti. (Pärnamägi, 2018, lk 719)

Ohutõrjeõigusliku sekkumise üldised materiaalsed nõuded sätestab KorS, mis asetab sekkumise keskpunkti avalikku korda ähvardava ohu. Ohutõrjeõiguslik sekkumine saab toimuda eeldusel, et avalikule korrale esineb oht. KorS-i § 5 lg 2 alusel on oht olukord, kus ilmnenud asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib piisavalt tõenäoliseks pidada, et lähitulevikus toimub korrariikumine. (Pärnamägi, 2018, lk 726) Ohutõrjeliste meetmete eesmärk on ära hoida ähvardava ohu muutumise kahjaks ning kõrvaldada kahjuna realiseerunud ohust tingitud tagajärjed tingimusel, et ilma kirjeldatud sekkumiseta jääks avaliku korra hüved kaitseta. (Pärnamägi, 2018, lk 734)

Ohutõrjest hoopis erinev politsei ülesanne on süütegude uurimine. Sellisel juhul on sekkumise materiaalsed tingimused sätestatud KrMS-is, mis asetab sekkumise keskpunkti süüteo. Süütegu toimub, kui isik paneb toime süüteokoosseisule vastava teo, mis on õigusvastane ja süüline. Sellise teo kahtluse korral võib politsei rakendada süüteomenetluses ette nähtud sekkuvaid meetmeid. Süüteomenetlus on seega materiaalse karistusõiguse ellurakendamise vahend, mis peab arvestama

põhiõigustega. (Pärnamägi, 2018, lk 730) Süüteo menetluse eesmärk on teo uurimine, toime pandud süüteo kohta tõendite kogumine ning õiglase karistuse määramine. Süüteo menetluse esemeks on uurimisasutuste tegevused, mida toimetatakse pärast toime pandud süüteo teatavaks saamist, et selgitada välja sellise teoga seotud ning karistuslikult relevantseid asjaolud. Seetõttu tuleb reeglina süüteo menetluslik sekkumine kõne alla juba lõpuleviidud tegude puhul ning üksnes erandjuhtudel süüteo ettevalmistamise staadiumis. (Pärnamägi, 2018, lk 734)

Järelevalvemenetluse ja süüteo menetluse sisulist erinevust silmas pidades on aktsepteeritav, kui mittekaristuslikku järelevalvemeedet saaks kohaldada ka siis, kui mõni kahtlus ehk jääks kõrvaldamata, kuid meedet toetav versioon on tõenäolisem, kui vastaspoole esitatud versioon. (Soo, *et al.*, 2020, lk 256) Riikliku järelevalve eesmärgiks on võimalike ohtude kõrvaldamine ja ennetamine, mitte isikute repressioon. Järelevalvemenetlus on paindlik ja võimaldab meetmeid pidevalt muuta või neist loobuda, mistõttu pole seal esialgse teabe ekslikkus reeglina vältimatute tagajärgedega. Karistusõiguses on tõendamisküsimuste lahendamisel lõplik tähendus, keegi kuulutatakse süüdlaseks ja teda karistatakse selle eest, mida ta tegi. (Soo, *et al.*, 2020, lk 254) Järelevalvemenetluse ja karistusmenetluse segunemisel võiks kahjustada saada järelevalve efektiivsus: liites järelevalvemenetluse karistamise võimaluse, muutuks enese mittesüüstamise privileegi rakendumise tõttu piiratumaks ka järelevalvealuste isikute kohustus menetlejaga koostööd teha. (Soo, *et al.*, 2020, lk 254)

Politseilise tegevuse mitmefunktsionaalsus on üheks järelevalve- ja süüteo menetluse toimingute piiritlemise probleemi peamiseks lähtekohaks. Menetlust teostava ametniku volituste ja pädevuste piiritlemiseks on vajalik erinevate menetluste eristamine, menetleja peab olema pädev piiritlemaks erinevaid menetlusliike. Menetlust läbiviiva ametniku üheks ülesandeks on süüteo menetluse läbiviimisel informatsiooni töötlemise ja kogumisega kindlaks teha süüteo koosseisu olemasolu või selle puudumine. Kui informatsiooni töötlemisel ja kogumisel nähtub, et puudub sekkumiseks vajalik alus, siis menetleja lõpetab menetluse koosseisu puudumise alusel. Peaaegu igasugune politseiline tegevus on sekkumine isikute igapäevaellu ning nende põhiõiguste piiramine. Seadusandja peab tagama selle, et igasuguse sekkumise korral oleks võimalik selle eesmärgi ja põhiõiguste piiramise tasakaalu võimalik hinnata.

2. EMPIIRILINE UURING

Lõputöö teine peatükk annab ülevaate empiirilisest uuringust, mille eesmärgiks on välja selgitada korra- ja seaduseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liikluseaduses. Alapeatükkides on kirjeldatud uuringu meetodikat, valimit, uuringu tulemusi, tehtud ettepanekuid ja järeldusi. Uuringu teostamisel lähtuti lõputöö eesmärgist ja püstitatud uurimisküsimustest. Uuringu läbiviimiseks taotleti luba Politsei- ja Piirivalveameti teadustööde komisjonilt, mis kinnitati 02.03.2023.

2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim

Käesoleva lõputöö empiirilise uuringu läbiviimiseks on valitud kvalitatiivne uurimisviis. Kvalitatiivse uurimuse seisukohaks on tegeliku elu kirjeldamine. Seejuures püütakse objekti uurida võimalikult tervikuna. (Hirsjärvi, *et al.*, 2004, lk 152) Kvalitatiivne uurimistöö põhineb uskumusel, et tegelikkust konstrueerivad inimesed või inimgrupid, omistades nähtustele/objektidele tähendusi. (Õunapuu, 2014, lk 57) Õunapuu (2014, lk 58) leiab, et kvalitatiivses uurimistöös keskendutakse inimeste seestmõtetele nähtustele (näiteks: mõtted, eesmärgid, hoiakud, tõekspidamised, tähendused, arvamused, elukogemused, elukeerdo) ja sotsiaalsetele nähtustele (näiteks: interaktsioon, suhete dünaamika, massipsühhoos, grupiprotsess). Keskendutakse pigem sotsiaalsetele protsessidele, mitte momentsetele statistilistele läbilõigetele.

Robson (1995, lk 227 ref Hirsjärvi, *et al.*, 2004, lk 191) alustab oma intervjuerimist ja küsitlust puudutavat kirjutist nii: „Miks ei peaks me inimeste uurimisel ära kasutama eelist, et nad võivad meile ise ennast puudutavatest asjadest rääkida?“. Üheks ainulaadseks andmekogumismeetodiks on intervjuu, sellisel juhul ollakse uuritavaga vahetus keelelises interaktsioonis. Suur eelis teiste andmekogumismeetodite ees on intervjuu paindlikkus, võimalus andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida. Intervjuu eesliseks on see, et tavaliselt uuritavad nõustuvad uurimises osalema ning vajaduse korral on võimalik kergesti kätte saada intervjueritavaid, kui soovitakse andmeid täiendada või teha näiteks seireuurimust. (Hirsjärvi, *et al.*, 2004, lk 191-193)

Andmekogumismeetodina kasutatakse lõputöös poolstruktureeritud intervjuud. Poolstruktureeritud intervjuusid viiakse läbi, kasutades intervjuu küsimustikku või ajakava, mis koosneb etteantud või planeeritud põhiküsimustest või küsimuste tüvedest, millele järgnevad alamküsimused või põhjalik küsitlemine. On oluline, et küsimused oleksid avatud ja formuleeritud selleks, et saada struktureerimata vastuseid ja tekitada arutelu intervjueritavaga. Tavaliselt küsitakse igalt intervjueritavalt küsimusi ühtemoodi ja süstemaatilises järjekorras. Intervjuerijale on antud mõningane varieeruvus küsimuste ümbersõnastamiseks, et saada asjakohast teavet või anda selgitusi.

(McIntosh, *et al.*, 2015, pp. 1–12) Poolstruktureeritud intervjuude läbiviimiseks küsiti luba Politsei- ja Piirivalveameti uurimistöde kooskõlastamise komisjonilt. Poolstruktureeritud intervjuu eesmärgiks on välja selgitada korrakaitseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses.

Lõputöös koostatakse valim eesmärgipäraselt. Eesmärgipärane valim tähendab seda, et objektid valitakse üldkogumist valimisse mingi sisulise kriteeriumi alusel. Vastavalt eesmärgile kaasatakse valimisse vaid inividid, kellel on mingi teatud valdkonna teadmised, mis on vajalikud uurimist läbiviiva uurija jaoks. (Õunapuu, 2014, lk 150) Peamiseks uuritavate valiku kriteeriumiks oli, et tegemist oleks ametnikega, kellel on kõige parem ülevaade erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisest ning kes oskavad oma kogemuse põhjal hinnata, kas korrakaitseaduses kehtestatud erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel esineb õiguslikke probleeme ning kas oleks vajalik erimeedet liiklusjärelvalve käigus rakendada.

Kokku intervjueriti kolmeteistkümne politseijaoskonna patrulltalituse ja patrullgrupi juhte, nendest kuus olid patrullgrupi juhid ja seitse patrulltalituse juhid. Kuue intervjueritavaga viidi läbi intervjuu interneti vahendusel *Microsoft Teams* ärisuhtlus platvormil ning seitsme intervjueritavaga kohtus lõputöö autor erinevates politseijaoskondades. Lõputöö autor eelistas intervjuu läbiviimiseks kohtuda intervjueritavatega silmast silma, kuna selline lähenemine on kõige mugavam intervjueritavale ning ei eelda, et intervjueritav peaks omama digiseadet, samuti pole vajalik oskus kasutada mõnda suhtlusplatvormi.

Enne intervjuu läbiviimist tutvustas autor intervjueritavale lõputöö eesmärgi, valimit ning meetodikat. Intervjueritavate käest küsiti nõusolekut intervjuu helisalvestamiseks, kõik intervjueritavad andisid nõusoleku salvestamiseks tingimusel, et lõputöös tagatakse intervjueritavate anonüümsus. Intervjueritavale esitati avatud küsimusi, et tal oleks võimalik vastata küsimustele oma sõnadega ning põhjendada oma seisukohti. Intervjuud viidi läbi ajavahemikul 14.03.2023 kuni 21.03.2023. Intervjuu koosnes seitsmest küsimusest (vt lisa 1) ning keskmine kestus oli 15 minutit ja 26 sekundit. Intervjuude parameetrid on välja toodud tabelina (vt lisa 2).

Salvestatud intervjuu muutmist tekstiks nimetatakse transkribeerimiseks ehk litereerimiseks. Transkribeerimise kasutamine muudab uurija töö mugavamaks, sest tänu sellele on võimalik aega kokku hoida ning salvestatud linti ei ole vajalik edasi ja tagasi kerida ning juttu ise kirja panna. See aitab kergemini jälile jõuda olulisematele kohtadele. (Yow, 1994, lk 227 ref Laherand, 2008, lk 279) Salvestatud lindi transkribeerimisel kasutas lõputöö autor Tallina Tehnikaülikooli Küberneetika

Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris väljatöötatud kõnetuvastussüsteemi (Olev & Alumäe, 2022).

Andmete analüüs algab sellest, et tekst loetakse korduvalt läbi selleks, et teksti sisse elada ja tunnetada kogu tervikut. Seejärel loetakse teksti sõnahaaval selleks, et tuletada koode: esmalt tõstetakse tekstist esile sõnad, mis näivad väljendavat kõige tähtsamaid mõtteid. Seejärel teeb lõputöö uurija teksti kohta märkmeid, kus ta väljendab oma esimesi mõtteid ja arusaamu peale teksti analüüsimist. Sellise protsessi kordumisel tekivad koodidele nimetused, mis hõlmavad endas rohkemat kui üht võtmemõtet. Sageli tulevad need tekstist ning moodustavad esialgse kodeerimisskeemi. (Mayring, 2000, ref Laherand, 2008, lk 291)

Kogutud andmete tõlgendamine, analüüsimine ja järelduste tegemine on uurimuses otsustava tähtsusega. See on oluline etapp seetõttu, et saadakse aru, milleni uurimust alustades taheti jõuda. Vastused uurija poolt püstitatud probleemile saavad uurijale selgeks analüüsietapis. Vahel mõistab uurija alles analüüsietapis, millised probleemid tal oleks tulnud püstitada. (Hirsijärvi, *et al.*, 2004, lk 206)

2.2. Poolstruktureeritud intervjuude tulemuste analüüs

Käesolevas alapeatükis on kirjeldatud poolstruktureeritud intervjuude analüüsimisel saadud tulemusi. Tulemused tuginevad intervjuueeritavate vastustel, läbi mille kujunesid välja erinevad kategooriad ning koodid. Alapeatükk annab ülevaate välja kujunenud kategooriatest ja koodidest. Kodeerimise käigus tõusis esile seitse peamist kategooriat. Samuti on lõputöö autor ilmestanud kõiki seitset kategooriat intervjuueeritavate tsitaatidega, mis on eraldi välja toodud tabelitena. Kõik seitse kategooriat ja nende koodid on koos sagedustega leitavad koodipuus, mis on esitatud tabelina (vt lisa 3). Sagedusest nähtub, mitu intervjuueeritavat tõi välja konkreetses kategoorias oleva koodi.

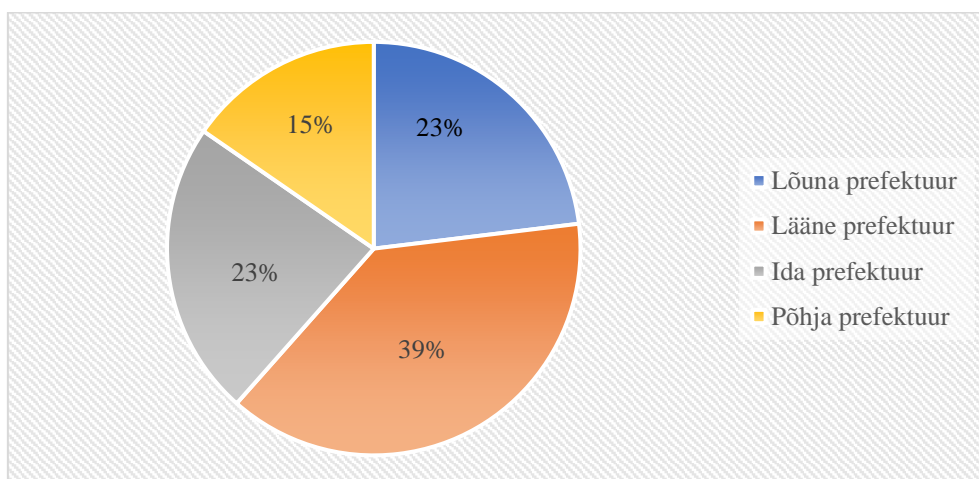
2.2.1. Patrulltalituse ja patrullgrupi juhtidega läbiviidud intervjuude tulemused

Poolstruktureeritud intervjuus teemal „Vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalves“ osales kokku kolmteist patrulltalituse ja patrullgrupi juhti, mis täitis valimieesmärki. Andmeanalüüsi käigus tuli esile seitse kategooriat:

1. Vallasasi;
2. Vallasasjad liikluses;
3. Riikliku järelvalve käigus KorS-i § 52 erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldatavus tööpiirkonnas;

4. Tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel;
5. Liiklusjärelvalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus;
6. Vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmine liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks;
7. Erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine.

Poolstruktureeritud intervjuu esimese küsimusega tuvastas lõputöö autor intervjueritavate tööpiirkonnad prefektuuride lõikes. Intervjuus osalesid kolmeteistkümne politseijaoskonna patrulltalituse ja patrullgrupi juhid ning allpool toodud joonisel on välja toodud ametnike tööpiirkonnad prefektuuride lõikes. Intervjuus osalejatest enim töötas Lääne prefektuuris (39%), osalenutest võrdselt Lõuna ja Ida prefektuuris (23%) ning vähim Põhja prefektuuris (15%) (vt joonis 1).

Joonis 1. Intervjueritavad prefektuuride lõikes (autori koostatud)

Lõputöö autor, viies läbi intervjuusid, palus patrulltalituse ja patrullgrupi juhtidel selgitada, mis on vallasasi ning vallasasja olemust liikluses (1. ja 2. kategooria). Esimeses kategoorias on sisustatud vallasasja mõistet. Kodeerimise käigus tuli välja esimeses kategoorias viis erinevat koodi. Enim sisustati vallasasja mõistet, kui isikule kuuluvat omandit (kood 1) ning kõik, mis ei ole kinnisasi on vallasasi (kood 2). Samuti toodi välja, et vallasasja on võimalik isikul käsutada (kood 5). Ühel korral sisustati vallasasja mõistet kui asja, millel ei ole omandit (kood 4) ning asja, mida on isikul võimalik enda küljes hoiustada (kood 3). Teoreetilises käsitluses annab lõputöö autor ülevaate järgnevatest mõistetest: asi, kehaline ese, vallas- ja kinnisasi (käesolev töö, lk 8). Mõistetele tähenduse andmine aitas lõputöö autoril paremini mõista, milliseid esemeid ja asju on võimalik käsitleda vallasasjadena. Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud esimest kategooriat intervjueritavate tsitaatidega (vt tabel 1).

Tabel 1. Intervjueeritavate tsitaadid esimese kategooria vallasasi kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„/.../ vallasasi on nagu selles mõttes asi, mis ei ole, tal ei ole nagu omandit või kuidas ma ütlen. Mul on hästi keeruline sõnastada, kui ma seadust kõrvale ei võta, kui ma seaduse kõrvale võtan, siis ma ütlen kohe ära, kuidas see täpselt seaduses kirjutatud on.“ (Intervjueeritav 4, 2023)
„Vallasasi on ese, mida siis valdab isik ja see võib olla sõiduk, see võib olla vähe /.../ pisem asi, mida on isikul võimalik siis enda küljes hoiustada.“ (Intervjueeritav 3, 2023)
„Vallasasi on asi, mis ei ole kinnisasi, kõik mis on lahti. /.../ kõik sellised objektid, mida saab siis keegi käsutada, kasutada või omada.“ (Intervjueeritav 1, 2023)

Intervjueeritavate vastustest selgus, et vallasasja mõistet saab sisustada kui isikule kuuluvat eset, asja või objekti, mis on ruumiliselt tajutav ning mille üle on isikul võimalik teostada faktilist võimu. Eelpool nimetatud koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 2).

Tabel 2. Vallasasja mõiste sisustamine patrulltalituse ja patrullgrupi juhtide poolt (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 1. Vallasasi	Kood 1. Isikule kuuluv omand	10
	Kood 2. Mis ei ole kinnisasi on vallasasi	6
	Kood 3. Asi, mida on võimalik isikul enda küljes hoiustada	1
	Kood 4. Vallasasi on asi, millel ei ole omandit	1
	Kood 5. Vallasasja on võimalik käsutada	2

Teises kategoorias on kirjeldatud vallasasja olemust liikluses. Kodeerimise käigus tuli välja teises kategoorias seitse erinevat koodi. Enim sisustati vallasasja liikluses kui liiklusvahendit (kood 1), mida on võimalik isikul kasutada liiklemiseks näiteks punktist A punkti B. Liiklusvahenditena toodi välja näiteks: jalgratas, elektriõukeratas, rula ja sõiduk. Samuti toodi kuuel korral välja, et vallasasjadena liikluse mõistes on võimalik käsitleda sõidukis olevaid esemeid/keelatud esemeid ja aineid (kood 3). Sõidukis olevate asjadena tõid intervjueeritavad välja näiteks: kiirusmõõteseadet avastada võimaldava seadme, pardakaamera, pesapallikurika, tungraua, ohukolmnurga ja narkootilised ained. Samuti käsitleti sõidukivõtmeid (kood 6) kui vallasasju liikluses. Ühel korral tõid intervjueeritavad välja, et vallasasjadena liikluse mõistes on võimalik käsitleda: sõiduki dokumente (kood 4), eset teel (kood 7), aknakatet (kood 5) ning liiklusmärke (kood 2). Teoreetiliselt käsitles mõtestab lõputöö autor lahti liiklusjärelvalve ja liikluse olemuse. Liiklusjärelvalve ja liikluse lahtimõtestamine aitas lõputöö autoril paremini mõista, milliseid esemeid ja asju on võimalik vallasasjana mõista liikluse

vaates (käesolev töö, lk 9). Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud teist kategooriat intervjueeritavate tsitaatidega (vt tabel 3).

Tabel 3. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö teise kategooria vallasasjad liikluses kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„Toon kohe praktilise näite. Näiteks, kui on „štokad“ esiklaaside küljes juhil ehk siis eesti keeles on see aknakate, mis on see tumedat värvi ja Narvas on meil päris palju praktikat, päris palju oleme hoiule võtnud ja kasutame seda praktikat, et näeme sõidukil on, peatame, võtame vallasasjana hoiule.“ (Intervjueeritav 5, 2023)
„Kõik, mis on liikuv, ehk siis liikluses ta saabki olla sõidukid, sõiduki küljes olevad lahtised asjad, siis näiteks pardakaamerad, kui on näiteks radariavastajad, /.../, dokumendid, sõiduki dokumendid saavad vallasasjad olla.“ (Intervjueeritav 9, 2023)
„Mis see vallasasi on, et noh sellised on meil liikluses auto, liiklusmärk /.../.“ (Intervjueeritav 2, 2023)
„Liikluse vaates? Konkreetselt liikluses on väga palju momente, aga valdavalt on see ju, et politsei puutub kokku sõidukitega. Või siis liikluse mõistes ongi nüüd seesama moment kindlasti, kus on olukord, kuidas siis politseinik mingile situatsioonile või ohu tõrjumise läheneb. Kas ta siis võtab hoiule ohu tõrjumiseks sõiduki võtmed? Ja näeb, et läbi selle on võimalik ära hoida mingisugune raskem tagajärg, kui pole võimalik anda seda sõidukit kellelegi üle nii-öelda. See on ainult omanikule ja õigusjärgsele kasutajale.“ (Intervjueeritav 7, 2023)

Intervjueeritavate vastustest selgus, et vallasasjadena liikluses on võimalik käsitleda kõiki neid liiklusvahendeid, mida isikud kasutavad liiklemiseks, samuti sõidukis olevaid esemeid ja asju, mida omanik või valdaja omab ning mille üle isikul on võimalik teostada võimu. Eelpool nimetatud koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 4).

Tabel 4. Vallasasjad liikluses (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 2. Vallasasjad liikluses	Kood 1. Liiklusvahend	13
	Kood 2. Liiklusmärk	1
	Kood 3. Sõidukis olevad esemed/keelatud esemed ja ained	6
	Kood 4. Sõiduki dokumendid	1
	Kood 5. Aknakate	1
	Kood 6. Sõidukivõtmed	3
	Kood 7. Ese teel	1

Lõputöö autor uuris patrulltalituse ja patrullgrupi juhtidelt, millistel juhtudel kohaldatakse nende tööpiirkonnas riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 sätestatud erimeedet vallasaja hoiulevõtmine (kategooria 3). Kodeerimise käigus tuli välja seitseteist erinevat koodi. Lõputöö teoreetilises osas on

välja toodud KorS-i § 52 sätestatud juhud, kui politseil või seaduses sätestatud juhul muul korrakaitseorganil on õigus võtta vallasasi hoiule (käesolev töö, lk 14).

Enim töid intervjuueeritavad välja, et vallasasjana võetakse hoiule sõidukivõtmeid (kood 6). Intervjuueeritavad põhjendasid seda kui ohu ennetamist, et alkoholihoobes isikud ei paneks sõidukiga toime süütegu. Samuti toodi välja, et kui on kahtlus, et isikul on olemas tagavaravõtmed ning on alust arvata, et sõidukivõtmete hoiulevõtmine ei ole piisav, siis on võimalus politseiametnikel sõiduk (kood 7) vallasasjana hoiule võtta. Intervjuude käigus selgus, et liiklusjärelvalve käigus puutuvad politseiametnikud kokku mootorsõidukijuhtidega, kelle valduses või sõidukis võib olla keelatud esemeid, asju või aineid. Kõige enam toodi välja, et vallasasjana võetakse hoiule: narkootilist ainet (kood 3); relvataolisi esemeid (kood 2); külmrelvi (näiteks relvaseadusega keelatud kasteedid) (kood 17); kurikaid (kood 12); keelatud esemeid või seadmeid (näiteks kiirusmõõteseadet avastada aitav seade) (kood 1); kui on kahtlus, et esemed on varastatud (kood 4) või, kui isikul puudub luba omada eset/asja (kood 8). Intervjuude käigus toodi välja, et isikutelt on võetud vallasasjana hoiule ka esemeid, mis võivad olla tõenäoliselt kuriteo toimepanemise vahendid (kood 5). Intervjuueeritavad töid välja, et näiteks, kui on teada, et lähiajal on olnud mõni kütusevargus ning isiku sõidukist leitakse hulganisti kütusekanistreid ja voolikuid ning, kui on alust kahtlustada, et isik on pannud toime eelpool nimetatud teo, siis on kütusekanistrid ja voolikud fotografeeritud ning võetud vallasasjana hoiule.

Intervjuueerimise käigus toodi lisaks eelpool mainutule välja, et liiklusjärelvalve käigus võetakse hoiule sõidumeerikuid (kood 10) ja juhikaarte, kui on kahtlus, et sõidumeerikut või juhikaarti ei ole kasutatud eesmärgipäraselt. Lisaks toodi välja, et sõidukitel, millel on juhiistme seljatoest eespool asuvate sõiduki küljeakendele paigaldatud aknakatted (kood 11), võetakse need vallasasjana hoiule ning mõningatel juhtudel lähevad sõidukijuhid aknakatetele politseisse järele. Samuti toodi välja, et erimeedet vallasasja hoiulevõtmine on rakendatud öörahu rikkumiste korral (kood 9), kui isikutega vestlemine ei ole andnud tulemust ning jätkuvalt pannakse toime korrarikkumist. Sellisel juhul on olukorda lahendatud näiteks muusikakeskuse hoiule võtmisega. Vähem töid intervjuueeritavad välja, et vallasasjana võetakse hoiule: mobiiltelefone (kood 13), korterivõtmeid (kood 14), jalgrattaid (kood 15) ja leide (kood 16). Korterivõtmeid on võetud hoiule juhtudel, kui korteriomanikku toimetatakse kuhugi ning võtmeid ei ole võimalik kellelegi üle anda, siis sellisel juhul on rakendatud vallasasja hoiule võtmist. Mobiiltelefone on võetud hoiule, kui on vaja tuvastada, kas vahetult enne liiklusõnnetuse juhtumist tegeles sõidukijuht kõrvaliste tegevustega. Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud kolmandat kategooria intervjuueeritavate tsitaatidega (vt tabel 5).

Tabel 5. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö kolmanda kategooria riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme kohaldatavus tööpiirkondades kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„Vallasasja hoiulevõtmine on üks väga levinud meelde. Tihti peale siis tuleb /.../ alkoholi tarvitanud, näiteks alkoholi tarvitanud mootorsõidukijuhilt sõiduki süütevõtmete hoiule võtmist, narkotarvitaja puhul, kui me leiame narkotarvitaja valdusest ainet, siis võtame ka selle vallasasjana hoiule.“ (Intervjueeritav 8, 2023)
„Vallasasju võetakse meil hoiule tegelikult nii süüteo menetluse raames kui ka selle väliselt. Ja siin võib-olla siis, näiteks kiirusemõõturite avastaja, siis erinevad narkootilised ained või siis keelatud esemed või ained, mida isik ei tohiks üldse omada.“ (Intervjueeritav 12, 2023)
„/.../, siis võeti meil vallasasjana sõidukeid hästi palju hoiule. Ma ei ole seda otseselt keelanud. Aga ma olen korduvalt viidanud sellele, et see ei ole õige sest, et liikluseaduses puudub, see erimeetme viiskümmend kaks ja meil sõidukid ei saa võtta. Siis ütleme, teeliikluses neid eksimusi tuleb. Kui me nüüd täna ütleme, et on tõesti see potentsiaalne roolijoodik ja me näeme, üks ju, põmm, ta sõitis sinna maja ette, ta jooksis sinna tuppa ja me näeme, et tema taust on selline, et ta läheb niikuinii sõitma, et sealt võib laip tulla. Siis loomulikult oleme vallasasjana selle sõiduki hoiule võtnud /.../.“ (Intervjueeritav 6, 2023)
„Ma arutasin kolleegidega ka seda, enne seda intervjuud ja siis meil tekkiski seal arutelu, et liikluses me üldiselt ju vallasasju hoiule väga ei võta. Et pigem just näiteks, et kui sõidukisse on paigaldatud mingisugune seade, mis on keelatud, näiteks antiradar, radariavastaja, siis üldiselt me alustame menetlust, me võtame nad vallasasja hoiule, kuna see on keelatud. /.../. Kui me võtame liiklusjärelvalve, siis liiklusjärelvalve käigus kontrollime sõidukit ja sealt tuleb välja ka teisi esemeid, kasteedid või midagi, et kuna tal puudub selleks seaduslik alus seda asja omada, siis me võtame selle hoiule.“ (Intervjueeritav 11, 2023)
„Ja, mis mul praegu tuli meelde, et mõned korrad liiklusjärelvalve käigus, kui nii-öelda tulevad siia neid potte ja panne pakkuma, et siis oleme need vallasasjana hoiule võtnud, kuna nad ei ole siis suutnud tõendada nende asjade päritolu ja kus nad need saanud on. Oleme need nagu hoiule võtnud.“ (Intervjueeritav 10, 2023)

Eelnevatest intervjueeritavate poolt välja toodud juhtudest nähtub, milliseid esemeid, asju ja ained on politseiametnikud võtnud erinevate prefektuuride lõikes vallasasjana hoiule korrakaitse seaduse alusel. Välja toodud näidete põhjal on võimalik teha järeldusi, et erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldatakse liiklusjärelvalve käigus, kuigi sellisele erimeetmele liikluseaduses viide puudub. Eelpool nimetatud koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 6).

Tabel 6. Riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme kohaldatavus tööpiirkondades (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 3. Riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldatavus tööpiirkonnas	Kood 1. Sõidukis keelatud ese või seade	4
	Kood 2. Relvataolised esemed	3
	Kood 3. Narkootiline aine	8
	Kood 4. Varastatud eseme kahtlus	3
	Kood 5. Tõenäoline kuriteo toimepanemise vahend	2
	Kood 6. Sõidukivõtmed	9
	Kood 7. Sõiduk	3
	Kood 8. Pole luba omada eset/asja	2
	Kood 9. Öörahu rikkumine	3
	Kood 10. Sõidumeerik	3
	Kood 11. Aknakate	1
	Kood 12. Kurikas	2
	Kood 13. Mobiiltelefon	1
	Kood 14. Korterivõtmed	1
	Kood 15. Jalgratas	1
	Kood 16. Leid	1
	Kood 17. Külmlrelv	4

Lõputöö autor uuris eelmises küsimuses, millistel juhtudel kohaldatakse patrulltalituse ja patrullgrupi juhtide tööpiirkonnas riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 sätestatud erimeedet vallasaja hoiulevõtmine. Sellega seonduvalt soovis lõputöö autor teada saada, millise korrakaitseorganina välja toodud olukordades tegutsetakse ning millistest õiguslikest alustest eelpool kirjeldatud juhtudel erimeetme kohaldamisel lähtutakse (kategooria 4). Teoreetilises käsitluses on autor välja toonud mõisted üld- ja erikorrakaitseorgan ning mõtestanud need lahti erinevate allikate põhjal (käesolev töö, lk 9-12). Politsei võib tegutseda nii erikorrakaitseorganina kui ka üldkorrakaitseorganina. Korrakaitseaduse kohaselt on politsei üldkorrakaitseorgan, kui ohu väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine ei kuulu ühegi muu korrakaitseorgani pädevusse. Kui politsei pädevus tuleb eriseadusest, siis politsei tegutseb erikorrakaitseorganina. Neljanda kategooria kodeerimise käigus tuli välja kuus erinevat koodi.

Küsimusele, kas tegutsetakse üld- või erikorrakaitseorganina, sai intervjuuerija seitsmel korral vastuseks, et politsei tegutseb üldkorrakaitseorganina (kood 1) ning kuuel korral erikorrakaitseorganina (kood 2). Küsimuse teises pooles soovis intervjuuerija teada saada, millistest õiguslikest alustest eelpool kirjeldatud juhtudel erimeetme kohaldamisel lähtutakse. Enim sai intervjuuerija vastuseks, et õiguslikud alused erimeetme kohaldamiseks tulevad korrakaitseaduse § 52 alusel (kood 3) ning erimeedet kohaldatakse enamasti ohu ennetamiseks. Näiteks toodi välja alkoholihoobes isikud, kes tarbivad sõidukis alkohoolseid jooke ning kui politseiametnikel on tekkinud kahtlus, et isik võib minna sõidukiga sõitma, siis ohu ennetamiseks on võetud isikult sõidukivõtmed vallasasjana hoiule. Ühel juhul toodi välja, et sõidukit on liikluseaduse alusel ära teisaldatud (kood 5). Oli olnud juhus, kus joobes isik oli ära visanud enda sõidukivõtmed, kuid oli kahtlus, et isikul võivad olla sõiduki tagavaravõtmed. Politseiametnikel puudus teadmine, et isik oleks eelnevalt sõidukit juhtinud, kuid nad pidasid piisavalt tõenäoliseks, et isik võib istuda sõiduki rooli ning panna toime süüteo. Sellise olukorra vältimiseks teisaldati sõiduk tasulisse parklasse. Samuti toodi välja ühel juhul, et õiguslikud alused erimeetme kohaldamiseks tulenevad haldusmenetlusest (kood 4). Kahel juhul toodi välja, et politsei pädevus erimeetme kohaldamisel tuleb eriseadusest (kood 6). Näiteks politsei pädevus relvataolise eseme ära võtmiseks relvaseadusest, narkootilise aine puhul narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadusest (edaspidi NPALS) või liikluseaduse korral, kui tegemist on keelatud seadmega, näiteks kiirusmõõteseadet avastada aitav seade. Järgnevalt on lõputöö autor ilmeanud neljandat kategooriat intervjueeritavate tsitaatidega (vt tabel 7).

Tabel 7. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö neljanda kategooria tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„No üks on ju KorS, mis ütleb, et me peame seda tegema ja teine on kindlasti haldusmenetlus, mis ütleb ka ju.“ (Intervjueeritav 1, 2023)
„Õiguslik alus tuleb ikkagi vastavalt seadusest, et relvaseadusest, liikluseaduses keelatud.“ (Intervjueeritav 11, 2023)
„Tegemist on erimeetmega onju selles mõttes, et kuid üldkorrakaitseorganina peaks tegutsema, kui ma õigesti mäletan. See küsimus natuke ajas segadusse, et mida täpsemalt ikkagi, et tegemist on erimeetmega, kui me räägime üldkorrakaitseorganist. Üldkorrakaitseorganina me sekkume ju üldiselt.“ (Intervjueeritav 2, 2023)
„No mina näen, et ikkagi erikorrakaitseorganina jõudsimme nendes asjades.“ (Intervjueeritav 9, 2023)

Erimeetmelise pädevuse juures tuleb vahet teha, kellenal politsei tegutseb, kas üld- või erikorrakaitseorganina. Eelpool nimetatud koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 8).

Tabel 8. Tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 4. Tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel	Kood 1. Üldkorrakaitseorgan	7
	Kood 2. Erikorrakaitseorgan	6
	Kood 3. KorS-i § 52 alusel	11
	Kood 4. Haldusmenetlus	1
	Kood 5. Teisaldamine LS alusel	1
	Kood 6. Eriseadusest pädevus	2

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada, kas liiklusjärelvalves oleks vajadus korrakaitseaduses kehtestatud erimeetme vallasasja hoiulevõtmise kohaldamine ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses. Sellega seonduvalt küsis intervjuueritav, kas ja milliseid esemeid/asju oleks vaja liiklusjärelvalve käigus vallasasjana hoiule võtta ning palus intervjuueritavatel põhjendada enda seisukohti (kategooria 5). Viienda kategooria kodeerimise käigus tuli välja kaheksa erinevat koodi.

Intervjuueritavad tõid enim välja, et liiklusjärelvalves oleks vaja hoiule võtta sõidukivõtmeid (kood 2). Sellise erimeetme kohaldamise vajadust põhjendati enim ohu ennetamise perspektiivist. Ühel juhul toodi välja, et sõidukivõtmete hoiule võtmist oleks vaja rakendada juhi korral, kes on korduvalt juhtimiselt kõrvaldatud juhiloa puudumise tõttu. Samuti tõi üks intervjuueritav välja, et sõidukivõtmete ära võtmist võiks kaaluda ka juhul, kui sõiduki juht on väsinud ning seetõttu võib tekitada liiklusohutliku olukorra. Juhtimiselt kõrvaldamise aluseid liiklusseaduse mõistes on lõputöö autor välja toonud teoreetilises käsitluses (käesolev töö, lk 17). Kolmeteistkümnest intervjuueritavast kolm tõid välja, et liiklusjärelvalve käigus oleks vaja hoiule võtta sõidukit (kood 3). Seda põhjendati sellega, et kui sõiduki omanikul võivad olla tagavaravõtmed ja on alust arvata, et isik kasutab sõidukit süüteo toimepanemiseks, siis tuleks kaaluda mootorsõiduki hoiule võtmist. Ühel juhul tõi intervjuueritav välja, et liiklejalt tuleks vallasasjana hoiule võtta liiklusvahend (kood 1), näiteks elektritõukeratas. Intervjuueritav põhjendas, et sellist lähenemist tuleks kasutada, kui liiklusvahendil puuduvad kellad, helkurid ja tuled ehk liiklusvahend ei vasta liiklusseaduse alusel kehtestatud nõuetele. Liiklejatele on küll selgitatud, et nõuetele mittevastav liiklusvahend on ohtlik nii temale endale kui ka teistele, isikutele on tehtud nii suulisi hoiatusi kui ka kohaldatud lühimenetluse otsust, kuid selline lähenemine pole tihtipeale piisav. Sellisel juhul oleks intervjuueritava hinnangul vajalik rakendada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalve käigus. Samuti tõid intervjuueritavad välja, et liiklusjärelvalve käigus oleks vajalik võtta hoiule järgnevaid esemeid/aineid:

kiirusmõõteseadet avastada aitav seade (kood 4), narkootilised ained (kood 5), relvad (kood 6) ja keelatud esemed (kood 7). Enamikel juhtudel põhjendati, et liiklusjärelvalve käigus oleks sellise erimeetme kohaldamine vajalik esemete/ainete ekspertiisi saatmiseks. Kaks intervjueeritavat kolmeteistkümnest töid välja, et sellise erimeetme kohaldamise vajadus puudub (kood 8). Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud viiendat kategooriat intervjueeritavate tsitaatidega (vt tabel 9).

Tabel 9. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö viienda kategooria liiklusjärelvalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„No selles suhtes, et kui ta on, näiteks toon need elektritõukerattad või need rulad, et kui ta ikkagi, ta ei vasta nõuetele, ta seab ennast ja teisi sellega ohtu, seal puuduvad kellad, helkurid asjad. Kui temaga on korduvalt sellel teemal räägitud, siis need tuleb ikkagi hoiule võtta. Noh, ilmselgelt me tagastame need talle, aga et nagu tihtipeale sellest lühimenetluse otsuses nagu ei piisa.“ (Intervjueeritav 11, 2023)
„/.../mul praegu ei tule nagu pähe midagi sellist, mida peaks liiklusseadusesse juurde panema, et vallasasjana saaks liiklusjärelvalves ära võtta.“ (Intervjueeritav 4, 2023)

Eelpool välja toodud näidete põhjal võib lõputöö autor teha järelduse, kas ja milliseid esemeid/asju oleks vaja liiklusjärelvalve käigus vallasasjana hoiule võtta intervjueeritavate hinnangul. Lõputöö autor saab teha näidete põhjal järelduse, et erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamise vajadus liiklusseadusesse on olemas ning tuleks kaaluda erimeetme seadustamist liiklusseaduses. Eelpool nimetatud viienda kategooria koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 10).

Tabel 10. Liiklusjärelvalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 5. Liiklusjärelvalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus	Kood 1. Liiklusvahend	1
	Kood 2. Sõidukivõtmed	5
	Kood 3. Sõiduk	3
	Kood 4. Kiirusmõõteseadet avastada aitav seade	2
	Kood 5. Narkootilised ained	2
	Kood 6. Relvad	2
	Kood 7. Keelatud esemed	2
	Kood 8. Puudub vajadus	2

Kuuenda küsimusega soovis lõputöö autor teada saada intervjueeritavate käest, millise liiklusalase korrarikumise lõpetamiseks oleks vältimatult vajalik kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist ning palus seejuures intervjueeritavatel põhjendada enda seisukohti (kategooria 6).

Sellise erimeetme kohaldamisel tuleb korrakaitseorganil kaaluda hoolikalt põhiõigusliku riive proportsionaalsust. Korrakaitseorgan peab hindama, kas selline tegevus on mõõdukas ja vajalik. Isikul on õigus enda omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada. Täpsemalt on lõputöö autor teoreetilises käsitluses välja toonud inimeste põhiõiguste riivedogmaatika ja omandivabadusega seonduva (käesolev töö, lk 14-16). Kuuenda kategooria kodeerimise käigus tuli välja kümme erinevat koodi.

Intervjueerimise käigus tõid enim intervjueeritavad välja, et vältimatult vajalik oleks erimeedet vallasasja hoiulevõtmine kasutada liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks, kui sõiduk on ohtlik liikluses (kood 3). Näidetena toodi välja, et see on vajalik, kui sõiduk on pargitud ohtlikult ning seetõttu häirib liikluse tavapärast toimimist. Ühel juhul toodi välja, et sõiduk tuleks vallasasjana hoiule võtta, kui sõidukil on tehniline rike, näiteks sõidukist lekib mootoriõli. Kuigi sellisel juhul kehtestatakse sõidukijuhile liiklemiskeeld ning sõidukijuht peaks tellima sõidukile puksiiri. Siiski tõi intervjueeritav välja, et puksiiri ootama jäämine on raskendatud patrullpolitseinikele, sest ajapuuduse ja hulgaliste väljakutsete kõrvalt on seda keeruline teostada. Intervjueeritav leidis, et sellisel juhul oleks vajadus sõiduk vallasasjana hoiule võtta.

Samuti tõid intervjueeritavad välja, et vajalik oleks rakendada vallasasja hoiulevõtmist, kui sõidukijuht peatatakse ning kontrolli käigus ilmneb, et sõidukijuht on alkoholijoobes ning sõiduk ei kuulu temale või ei ole seda võimalik üle anda teisele isikule (kood 1). Sellisel juhul oleks vajadus rakendada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine. Taoline olukord toodi välja ka ühe intervjueeritava poolt, nimelt kui politseipatrull on saanud joobes juhi väljakutse, kuid politseipatrull jõuab sündmuskohale liiga hilja ehk korrarikkumine on lõppenud (kood 8), kuid sõidukijuhiga on saadud kontakti, siis ennetamaks, et juht ei paneks toime uut süütegu, tuleks võtta sõidukijuhilt sõidukivõtmised hoiule. Välja toodi lisaks eelnevale, et tulevikus tuleks kaaluda võimalust juhtidelt, kes on korduvalt sõidukit juhtinud ilma lubadeta või alkoholijoobes (kood 5) ära võtta sõiduk, millega on korduvalt süütegeusid toimepandud, seda selleks, et ennetada uute süütegeude toimepanemist. Samuti toodi välja, et liikluses väsimusseisundis liiklemise (kood 4) korral võiks kaaluda isikult sõidukivõtmete ära võtmist, kuna sõiduki juhtimine väsimuse korral võib tekitada olukorra, kus juht jääb sõidukiroolis magama ning võib tekitada liiklusohtriku olukorra.

Ühel korral toodi välja, et näiteks, kui tee peal on mõni liiklust segav objekt (kood 6) ja tegemist on väärtusliku esemega, siis sellisel võiks rakendada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine, kuid enamasti, kui tee peal vedelevad asjad, siis on võimalus need tõsta teeäärde ning sellega korrarikkumine lõpetada. Ühe näitena toodi välja, et juhul, kui sõidukijuht tekitab tahtliku külglibisemisega ohtliku olukorra (kood 7), näiteks rahvamassi sees, siis tuleks kaaluda võimalust isikult ära võtta teo

toimepanemise vahend ning seeläbi lõpetada korrariikkumine. Ühe intervjueeritava poolt toodi välja olukord, kus sõidukijuht kasutab enda sõidukis märguande tulesid (kood 9) „sinine ja punane vilkur“, millega imiteeritakse alarmsõiduki juures kasutatavaid märguande tulesid, sellisel juhul tuleks kohaldada korrariikkumise lõpetamiseks erimeedet vallasasja hoiulevõtmine. Ühel juhul toodi välja, et vältimatu vajadus on kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist, kui isik omab keelatud eset/asja (kood 2), näiteks oma sõidukis. Olgu selleks siis: kiirusmõõteseadet avastada aitav seade, narkootiline aine, relvataoline ese või mõni muu ese/asi, mille omamiseks kuulub isikul luba. Kolmeteistkümnest kaks intervjueeritavat tõid välja, et nende meelest puudub vajadus (kood 10) erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist kohaldada korrariikkumise lõpetamiseks. Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud kuuendat kategooriat intervjueeritavate tsitaatidega (vt tabel 11).

Tabel 11. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö kuuenda kategooria vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmine liiklusalase korrariikkumise lõpetamiseks kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„/.../ näiteks sealsamas, et driftimisauto, et kui ta niisama driftib siis, meil ei ole seda alust hoiule võtta, kui ta driftib rahva sees või inimeste lähedal, siis on alus olemas, võime ka sõiduki võtta vallasasjana hoiule.“ (Intervjueeritav 5, 2023)
„Tõenäoliselt käivad sinna alla kõik need igasugused isehakanud politseinikud, kes sõidavad meil mingi siniste punaste vilkuritega märgutuledega ringi.“ (Intervjueeritav 12, 2023)
„Ja võib olla ka see, mis välja veel tuua – unisus. Et inimene kui on väsinud, magamata, siis ta tegelikult täpselt samamoodi on liikluses ohtlik, et kas siis samamoodi võib olla võtta need võtmed ära ja öeldagi talle, et mine nüüd maga 6 tundi ja siis tule nendele võtmetele järgi näiteks.“ (Intervjueeritav 3, 2023)
„See ongi see sama joores juhtimine. Noh, teine on ka muidugi lubadeta juhtimine, kui on täpselt samamoodi, et ta on ainsana seotud selle sõidukiga, siis me ei saa jälle jätta lihtsalt teda selle sõidukiga, et seal on oht, et ta võib selle sõidukiga minna sõitma. Ta ei ole võib olla niivõrd ohtlik onju, aga kui inimesel pole läbitud autokooli, tal pole teadmisi liikluseadusest, siis ta tegelikult on täpselt samamoodi ohtlik ja.“ (Intervjueeritav 3, 2023)

Eelpool nimetatud juhtudest lähtuvalt võib lõputöö autor teha järelduse, et on olemas liiklusalaseid korrariikkumisi, kus oleks vajalik sekkuda korrakaitseorganil ning kohaldada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine. Kuid nagu eelnevalt mainitud, siis sellise erimeetme kohaldamisel tuleb korrakaitseorganil hoolikalt kaaluda, kas sellise erimeetme rakendamine on proportsionaalne ning kas ei ole mingit muud lahendust, millega oleks võimalik isikute põhiõigusi vähem riivata. Eelpool nimetatud kuuenda kategooria koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 12).

Tabel 12. Vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmine liiklusalase korrariikkumise lõpetamiseks (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 6. Vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmine liiklusalase korrariikkumise lõpetamiseks	Kood 1. Joobes juhtimine, sõiduk ei kuulu juhile/pole võimalik üle anda teisele isikule	2
	Kood 2. Keelatud asjade omamine	1
	Kood 3. Sõiduk on ohtlik liikluses	3
	Kood 4. Väsimusseisundis liiklemine	1
	Kood 5. Korduv lubadeta/joobes juhtimine	1
	Kood 6. Liiklust segavad objektid	1
	Kood 7. Tahtliku külglibisemisega ohtliku olukorra tekitamine	2
	Kood 8. Joobes juhtimine, korrariikkumine on lõppenud	1
	Kood 9. Ebaseaduslik märguande tulede kasutamine	1
	Kood 10. Puudub vajadus	2

Viimase küsimusega soovis intervjueeritav teada saada, kas intervjueeritavate hinnangul esineb erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslikke probleeme (kategooria 7) ning palus intervjueeritavatel enda seisukohti põhjendada.

Kolmeteistkümnest intervjueeritavast seitse tõid välja, et erimeetme kohaldamisel ei esine õiguslikke probleeme (kood 8) ning olemas on piisavad regulatsioonid erimeetme rakendamiseks. Kaks intervjueeritavat tõid välja, et nemad näevad probleemi pigem selles, et politseiametnikel pole piisavalt praktilisi kogemusi, kuidas käituda erinevates olukordades ning selgelt ei tehta vahet, kas tegemist on haldustoimingu või süüteomenetlusega (kood 6). Samuti toodi välja, et pigem probleemseks kohaks võib nimetada ametnike teadmatust (kood 4) olukordades toimimiseks ning seetõttu näiteks ei kasutata asjakohast meedet (kood 7) olukorra lahendamiseks. Teiselt poolt toodi välja, et politseiametnikud ühe toimingu raames teevad rohkem, kui nad peaksid (kood 5). Näitena toodi siinkohal välja KorS-i § 49 vallasasja läbivaatus. Intervjueeritav kirjeldas, et tihtipeale on olukordi, kus politseiametnikud teostavad vallasasja läbivaatust ning avastavad sõiduki läbivaatuse käigus mõne keelatud eseme, asja või aine. Sellega seonduvalt on olnud juhuseid, kus politseiametnik on teadlik sellest, et tuleks alustada väärteo- või kriminaalmenetlus avastatud eseme, asja või aine suhtes, kuid politseiametnikud on jätkanud sõiduki läbivaatusega. Ühel juhul toodi välja, et

probleemseks kohaks võib nimetada ametnike ebakorrektselt blanketi täitmist (kood 3). Tihti täidetakse blankette kiiruga ning ei panda tähele, kui mõni rida jääb vahele või täitmata. Samuti toodi välja, et on olukordi, kus ametnikel on erinev arusaam erimeetme kohaldamisest (kood 1). Seda põhjendati sellega, et ametnikud võivad väga erinevalt enda jaoks tõlgendada korrakaitseadust.

Kolmeteistkümnest intervjueeritavast üks on seisukohal, et senikaua, kui liiklusseaduses ei ole viidet korrakaitseaduse § 52 (kood 2), siis seni esinevad erimeetme kohaldamisel õiguslikud probleemid. Lisaks tõi ta välja, et meil ei ole vaja kohtulahendit, et midagi muutuks, vaid meil on vaja seadusemuudatust. Siinkohal toob intervjueeritav välja, et näiteks meresõiduohutuse seaduse (edaspidi MSOS) kohaselt võib politseiametnik MSOS-i § 77¹ lg 2 alusel kohaldada riikliku järelevalve teostamiseks KorS-i § 52 (vallasasja hoiulevõtmine) riikliku järelevalve erimeedet korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras (Meresõiduohutuse seadus, 2001). Kuid liiklusseaduse alusel puudub võimalus näiteks sõiduki hoiule võtmiseks. Järgnevalt on lõputöö autor ilmestanud seitsmendat kategooriat intervjueeritavate tsitaatidega (vt tabel 13).

Tabel 13. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö seitsmenda kategooria erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine kohta (autori koostatud)

Tsitaadid
„Õiguslikke probleeme tegelikult esineb küll. Pigem ongi nagu selles vaates, et tihtipeale, kui me hakkame vallasasju, näiteks läbi vaatama sõidukit /.../ ja avastame sealt mingisuguseid esemeid, mida me kindlalt teame, et saame mingi menetluse raames käsitleda, siis tihtipeale jätkatakse seda vaatlust ja leitakse selle vaatluse käigus veel mingi järgmise seaduse alusel äravõetavaid esemeid. Ja tegelikult oleks pidanud ammu juba alustama menetluse ning üle minema läbiotsimise protseduurile. Aga tihtipeale ikkagi tehakse kogu sõiduki vaatlus /.../.“ (Intervjueeritav 12, 2023)
„Jah, loomulikult. Senikaua kui meil puudub liiklusseaduses see säte, senikaua kuni meil seda sätet ei ole, siis mina arvan, et meil on probleem. Aga nii nagu kõik koordinaatorid. Ja, siis ütleme jah, koordinaatorid ka kogukonna süütegudest on kinnitanud, et meil on vaja kohtulahendit. Mina arvan, et meil ei ole kohtulahendit vaja, vaid meil on vaja seadusemuudatust.“ (Intervjueeritav 6, 2023)
„Ei tea, ei tule küll praegu niimoodi pähe, et oleks mingeid probleeme.“ (intervjueeritav 13, 2023)

Kuigi kolmeteistkümnest intervjueeritavast seitsme hinnangul ei esine erimeetme kohaldamisel õiguslikke probleeme, võib siiski lõputöö autor teha järelduse, et erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel esineb õiguslikke probleeme. Lõputöö autori järeldus tugineb läbiviidud poolstruktureeritud intervjuudele. Nimelt ei tehta selgelt vahet, millise korrakaitseorganina olukorras tuleks sekkuda, kas üld- või erikorrakaitseorganina ning millistest õiguslikest alustest tuleb lähtuda. Eriseadusest tulenevalt on erikorrakaitseorganil õigus rakendada vaid neid erimeetmeid, mis on konkreetses eriseaduses lubatud. Eelpool nimetatud koodid on välja toodud tabelis (vt tabel 14).

Tabel 14. Erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine (autori koostatud)

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 7. Erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine	Kood 1. Erinev arusaam erimeetme kohaldamisest	1
	Kood 2. Sätte puudumine liiklusseadusest	1
	Kood 3. Blanketi ebakorrektnete täitmine	1
	Kood 4. Ametnike teadmatus	1
	Kood 5. Ühe toiminguga raames tehakse rohkem, kui peaks	1
	Kood 6. Piiritlemine	2
	Kood 7. Valede meetmete kasutamine	1
	Kood 8. Puuduvad probleemid	7

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Käesolevas alapeatükis tehakse järeldused ja ettepanekud lõputöö teoreetilise kui ka empiirilise uuringu käigus saadud tulemuste põhjal. Lõputöö teoreetilises osas anti ülevaade vallasasjast, mis liiki vallasasjadega võib olla tegemist liikluses ja mis on liiklus LS-i mõistes ning samuti KorS-i ja LS-i regulatsioonist vallasasjade ajutiseks äravõtmiseks. Empiirilises osas viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud kolmeteistkümne patrulltalituse ja patrullgrupi juhiga. Seda selleks, et välja selgitada korrakaitseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses. Sellega seondult uuritakse vallasasja hoiulevõtmise rakendamise seondult õiguslike probleeme ja püütakse võimalusel leida lahendusi. Lõputöö autor püstitas enda lõputöö uurimisprobleemiks: kas liiklusseaduses peaks olema erimeetmena võimalus vallasasja hoiule võtmiseks liiklusjärelvalve käigus? Seondult uurimisprobleemiga püstitas töö autor viis uurimisküsimust, millele otsitakse vastuseid nii teoreetilise kui ka empiirilise uuringu käigus.

Esimesele uurimisküsimusele, milline on eriseaduse ehk LS-i ja üldseaduse ehk KorS-i suhe vallasasja hoiulevõtmise osas, leiti vastus töö teoreetilise osa käsitluses. KorS-is ja LS-is on välja toodud regulatsioonid vallasasjade ajutiseks äravõtmiseks. KorS-i § 52 on sätestatud juhud, kui politsei või seaduses sätestatud muu korrakaitseorgan võib võtta seaduse alusel vallasasja hoiule (vt käesolev töö, lk 14). LS-i § 92 kohaselt sõiduk, mille juht on kõrvaldatud selle juhtimiselt, teisaldatakse politseiasutusse või valveta hoiukohta, kui ei ole võimalik kohapeal sõidukit üle anda selle omanikule või valdajale (vt käesolev töö, lk 17-18).

Lõputöö teiseks uurimisküsimuseks oli: millised on need juhtumid, mil politsei peab vajalikuks erimeedet kohaldada, aga LS seda ei võimalda? Uurimisküsimusele vastuse leidmiseks analüüsis töö autor läbi viidud poolstruktureeritud intervjuude vastuseid ning uuringu tulemuste alusel saab väita, et politseiametnikud peavad vajalikuks kohaldada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine juhtudel, kui liiklusvahend ei vasta liiklusseaduse nõuetele. Seejuures leiti, et ohu ennetamiseks sõiduki alkoholihoobes omanikult sõidukivõtmete äravõtmine võiks olla selline juhtum, kui politseiametnikel on võimalus kohaldada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine.

Lõputöö kolmandaks uurimisküsimuseks oli: kas LS-is tuleks teha õiguslikke muudatusi selleks, et liiklusjärelvalve käigus võtta vallasasi hoiule? Uuringu läbiviimisel selgus, et kuna praegusel hetkel küll puudub liiklusseaduses regulatsioon sellele, et korrakaitseorgan võiks kohaldada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine, siis intervjuude tulemustest nähtub siiski, et regulatsiooni puudumine liiklusseadusest ei muuda politseiametnike tegevust ning liiklusjärelvalves rakendatakse sellest hoolimata erimeedet vallasasja hoiulevõtmine. Hetkel on LS-i alusel võimalik korrariikkumise toimepanemise vahendina sõiduk teisaldada politseiasutusse või valvega hoiukohta, kui kohapeal ei ole võimalik sõidukit üle anda selle omanikule või valdajale (vt käesolev töö, lk 17-18).

Korrakaitseaduse § 52 lõikes 1 punktis 1 on sätestatud, et vallasasja võib hoiule võtta vahetu ohu tõrjumiseks või korrariikkumise kõrvaldamiseks. Intervjueerimise käigus tõid intervjueeritavad välja, et erimeedet vallasasja hoiulevõtmine tuleks rakendada liiklusjärelvalves ohu ennetamise eesmärgil, kui ka korrariikkumise kõrvaldamiseks. Tegelikult on võimalik KorS § 52 erimeedet kohaldada üksnes vahetu ohu tõrjumiseks ja korrariikkumise kõrvaldamiseks, mitte ohu ennetamiseks. Lõputöö autor leiab, et kuna vallasasja hoiulevõtmist ei ole võimalik kohaldada ohu ennetamiseks, aga vajadus liiklusjärelvalves ohu ennetamiseks vallasasja ajutiseks äravõtmiseks on olemas, siis tuleks see sätestada liiklusseadusse liiklusjärelvalve erisusena.

Lõputöö neljandaks uurimisküsimuseks oli: kas politseiametnikud rakendavad KorS-is sätestatud järelvalve erimeedet „vallasasja hoiulevõtmine“ praktikas õiguspäraselt? Uurimisküsimusele vastuse leidmiseks analüüsis töö autor intervjueeritavatele saadud vastuseid ning uuringu tulemuste alusel saab töö autor väita, et politseiametnikud ei rakenda KorS-is sätestatud erimeedet vallasasja hoiulevõtmine praktikas õiguspäraselt.

Läbiviidud poolstruktureeritud intervjuude põhjal selgus, et erimeetme vallasasja hoiulevõtmine rakendamisega esineb õiguslike probleeme. Nimelt ei tehta selgelt vahet, kas korrakaitseorgan tegutseb olukorras üld- või erikorrakaitseorganina ning millistest õiguslikest alustest erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel tuleb lähtuda. Enamik intervjueeritavatest tõid välja, et ohu ennetamiseks on sõidukijuhtidelt ära võetud sõidukivõtmeid, seda selleks, et vältida süüteo

toimepanemist. Selline tegevus on selgelt ohu ennetamine liiklusjärelvalve mõistes, kuid liiklusseaduses regulatsioon vallasasja hoiulevõtmise kohaldamiseks puudub ehk politseiametnikel puudub õiguslik alus sellise erimeetme kohaldamiseks. Suurem osa intervjueeritavatest tõid välja, et liiklusjärelvalve käigus sõidukist avastatud narkootilised ained võetakse vallasasjana hoiule, seda selleks, et aine saata ekspertiisi Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti. NPALS-i kohaselt on riikliku ja haldusjärelvalve pädevaks korrakaitseorganiks Ravimiamet ning Maksu- ja Tolliamet ning nendel on käesoleva seaduse alusel pädevus riikliku järelvalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduses §-des 30, 31, 32, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelvalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras (Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus, 1997). Eelnevalt käsitletud NPALS-i kohaselt puudub politseil õigus kohaldada narkootilise aine suhtes KorS § 52 sätestatud erimeedet ning politseiametnikud peaksid narkootilise aine ära võtma asitõendina süüteomenetluse raames. Korrakaitseaduse kommenteeritud väljaandes on erimeetme vallasaja hoiulevõtmine juures välja toodud erinevad näited narkootilise aine ära võtmiseks, kuid lõputöö autor on seisukohal, et süüteomenetlusel ja korrakaitasel on erinev eesmärk ning narkootiline aine tuleks ära võtta asitõendina süüteomenetluse raames.

Eelpool toodust tulenevalt on lõputöö autor seisukohal, et politseiametnike teadlikkust tuleks suurendada üld- ja erikorrakaitseorgani mõistete osas, seda selleks, et ametnikud mõistaksid, millistest õiguslikest alustest korrariikumiste kõrvaldamisel tuleb lähtuda. Samuti tuleks tõsta politseiametnike teadlikkust riikliku järelvalve- ja süüteomenetluse piiritlemise teemal.

Viimaseks uurimisküsimuseks oli: millise liiklusalase korrariikumise lõpetamiseks oleks vaja LS-i alusel kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist? Vastates viimasele viiendale uurimisküsimusele saab uuringu tulemuste alusel väita, et kui sõiduk on ohtlik liikluses või sõiduki kasutamisel tekitatakse ohtlik olukord liikluses, siis sellisel juhul tuleks kaaluda korrariikumise lõpetamiseks sõiduki vallasasjana hoiulevõtmist. Intervjueeritavad tõid siinkohal välja, et kui sõiduk on pargitud liikluses selliselt, et see tekitab liiklusohtliku olukorra või sõidukijuht tekitab tahtliku külglibisemisega ohtliku olukorra, kus pannakse ohtu inimesed ja ümbritsev vara, siis sellisel juhul tuleks kohaldada erimeedet vallasaja hoiulevõtmine. Ühel juhul toodi välja, et vajalik oleks erimeetme kohaldamine sellisel juhul, kui sõidukijuht kasutab sõidukis märguande tulesid, millega imiteeritakse alarmsõiduki juures kasutatavaid märguande tulesid.

Käesoleva lõputöö uurimisprobleemiks oli: kas liiklusseaduses peaks olema erimeetmena võimalus vallasasja hoiule võtmiseks liiklusjärelvalve käigus?

Lõputöö autor leiab, et on olemas liiklusalaseid korrariikumisi, kus korrakaitseorganil oleks vajalik sekkuda liiklusalase korrariikumise lõpetamiseks liiklusseaduse alusel ning kohaldada erimeedet

vallasasja hoiulevõtmine. Praeguses liiklusseaduses on olemas liiklusalaste korrariikumiste kõrvaldamiseks vajalikud meetmed, kuid liiklusseaduses puudub võimalus ohu ennetamiseks või teistkordse korrariikumise toimepanemise ennetamiseks, seega tuleks kohaldada liiklusjärelvalve erisusena vallasasja ajutist äravõtmist. Korrakaitseorganil on võimalus ennetada ainult sellist ohtu, mis toob ühel hetkel endaga kaasa korrariikumise. Liiklusjärelvalve erisuse seadustamisel liiklusseadusesse tuleks hoolikalt läbi mõelda, milline on see konkreetne korrariikumine, mille ennetamiseks tuleks vallasasi ajutiselt ära võtta. Seejuures tuleb meeles pidada, et korrariikumisel peab olema võimalik seos edaspidise liiklusalase süüteo toimepanemisega.

Tuginedes poolstruktureeritud intervjuude tulemustele teeb lõputöö autor Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekud, mis töö autori hinnangul võiksid kaasa aidata politseiametnike teadlikkuse suurendamisele ja õiguspärasele käitumisele:

- läbi viia süsteemne analüüs olemasoleva teabe kohta, et välja selgitada, millistel juhtudel kasutatakse tegelikkuses liiklusjärelvalve käigus erimeedet vallasasja hoiulevõtmine ning andmeanalüüsi tulemusena selgitada välja politseiametnike koolitusvajadus;
- andmeanalüüsi tulemusi kasutada liiklusseaduse muudatusettepanekute põhistamisel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö „Vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalves“ uurimisprobleemiks oli: kas liiklusseaduses peaks olema erimeetmena võimalus vallasasja hoiule võtmiseks liiklusjärelvalve käigus? Sellest tulenevalt, oli lõputöö eesmärgiks välja selgitada korrakaitseaduses kehtestatud vallasasja hoiulevõtmise kohaldamise vajadus erimeetmena liiklusjärelvalves ja erimeetme seadustamine liiklusseaduses. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitati kolm uurimisülesannet.

Esimese uurimisülesandena viidi läbi õiguslane analüüs selleks, et teada saada, kas ja millistel juhtudel kohaldatakse liiklusjärelvalve käigus erimeedet vallasasja hoiulevõtmine. Teise uurimisülesandena võrreldi ning analüüsiti läbiviidud poolstruktureeritud intervjuusid patrulltalituse ja patrullgrupi juhtidega, seda selleks, et välja selgitada politseiametnike hinnangud erimeetme vallasasja hoiulevõtmine praktikast liikluses ning välja selgitada erimeetme rakendamisega seonduvaid õiguslikke probleeme. Kolmanda uurimisülesandena analüüsiti teoreetilise osa käsitlust ning läbiviidud intervjuusid ning nende läbi töötamise tulemusena tehti järeldused ja ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks.

Uurimisprobleemile vastuse saamiseks püstitati viis uurimisküsimust, millele saadi vastused teoreetilise käsitluse ning empiirilise uuringu analüüsimisel.

Esimesele uurimisküsimusele, milline on eriseaduse ehk LS-i ja üldseaduse ehk KorS-i suhe vallasasja hoiulevõtmise osas, saadi vastus lõputöö teoreetilises osas. KorS-i § 52 on sätestatud juhud, kui politsei või seaduses sätestatud muu korrakaitseorgan võib võtta seaduse alusel vallasasja hoiule ning LS-i on sätestatud, et § 92 kohaselt sõiduk, mille juht on kõrvaldatud selle juhtimiselt, teisaldatakse politseiasutusse või valvega hoiukohta, kui ei ole võimalik sõidukit kohapeal üle anda selle valdajale või omanikule.

Teisele uurimisküsimusele ehk millised on need juhtumid, mil politsei peab vajalikuks erimeedet kohaldada, aga LS seda ei võimalda, vastuse saamiseks analüüsis töö autor läbi viidud intervjuude vastuseid. Uuringu tulemuste põhjal saab lõputöö autor väita, et politseiametnikud peavad vajalikuks kohaldada erimeedet vallasasja hoiulevõtmine liiklusjärelvalve käigus ohu ennetamiseks ning korrarikkumise kõrvaldamiseks.

Kolmandale uurimisküsimusele ehk kas LS-is tuleks teha õiguslikke muudatusi selleks, et liiklusjärelvalve käigus võtta vallasasi hoiule, vastuse saamiseks analüüsis töö autor läbi viidud intervjuude tulemusi. Uuringu läbiviimisel selgus, et liiklusjärelvalve käigus kohaldatakse KorS § 52 erimeedet vallasasja hoiulevõtmine, kuigi liiklusseaduses selle erimeetme kohaldamise õiguslik alus puudub. Intervjuude käigus selgus, et tegelik vajadus vallasasja ajutiseks äravõtmiseks on

liiklusjärelvalve puhul juba ohu ennetamise või ohukahtluse korral ning meetme kohaldamine vahetu ohu tõrjumiseks või korrariikumise kõrvaldamiseks ei täida eesmärki ja on liiklusohutuse mõttes hiljaks jäänud. Ühiskonna õigushüvede ning isikute subjektiivsete õiguste kaitseks oleks liiklusjärelvalve erisusena vallasaja hoiulevõtmine igati proportsionaalne. Lõputöö autor leiab, et kuna ohu ennetamise eesmärgil KorS üldnormina ei näe ette võimalust vallasaja hoiulevõtmiseks, siis tuleb liiklusjärelvalve erisusena liiklusseadusesse luua regulatsioon vallasaja ajutiseks äravõtmiseks.

Neljandale uurimisküsimusele ehk kas politseiametnikud rakendavad KorS-is sätestatud järelvalve erimeedet „vallasaja hoiulevõtmine“ praktikas õiguspäraselt, vastuse leidmiseks analüüsis töö autor intervjueeritavatel saadud vastuseid intervjuu käigus. Uuringu tulemuste põhjal saab töö autor väita, et politseiametnikud ei rakenda KorS-is sätestatud erimeedet praktikas õiguspäraselt. Politseiametnikud ei tee selgelt vahet, millise korrakaitseorganina olukorras tuleks sekkuda ning millistest õiguslikest alustest korrariikumise kõrvaldamisel tuleb lähtuda.

Viiendale uurimisküsimusele ehk millise liiklusalase korrariikumise lõpetamiseks oleks vaja LS-i alusel kohaldada erimeetmena vallasaja hoiuvõtmist, vastuse leidmiseks analüüsis töö autor läbi viidud intervjuude tulemusi. Uuringu tulemuste põhjal leiab lõputöö autor, et on olemas liiklusalaseid korrariikumisi, kus korrakaitseorganil oleks vaja sekkuda liiklusalase korrariikumise lõpetamiseks ning kohaldada erimeedet vallasaja hoiulevõtmine.

Lõputöös saavutati püstitatud eesmärk ning uurimisprobleemile ja uurimisküsimustele saadi vastused käesoleva töö teoreetilise käsitluse ning empiirilise uuringu analüüsimisel. Uuringu tulemuste põhjal tehti lõputöö autori poolt järgmised ettepanekud:

- läbi viia süsteemne analüüs olemasoleva teabe kohta, et välja selgitada, millistel juhtudel kasutatakse tegelikkuses liiklusjärelvalve käigus erimeedet vallasaja hoiulevõtmine ning andmeanalüüsi tulemusena selgitada välja politseiametnike koolitusvajadus;
- andmeanalüüsi tulemusi kasutada liiklusseaduse muudatuse ettepanekute põhistamisel.

Lõputöö autor tänab kõiki, kes aitasid kaasa lõputöö valmimisele. Kõige suurem tänu kuulub juhendajale ja kaasjuhendajale, kelle nõuanded, mõtted, teadmised ning pühendumus olid töö valmimisel väga olulise tähtsusega.

SUMMARY

This thesis has been written on a topic „Taking into storage of movable in traffic supervision“. Thesis has been written in Estonian and contains English summary. Thesis includes 53 pages, 1 scheme, 7 charts and 3 annexes. The thesis has been drawn up using 32 Estonian and English sources.

The research problem in the thesis is whether Road Traffic Act should enable taking into storage of movable as a special measure in traffic supervision. According to that the aim of the thesis is to find out is in Road Traffic Act is application necessity of taking into storage of movable as a special measure in traffic supervision and enacting special measure in Road Traffic Act. In thesis are studied possible legal issues considering imposing storage of movable and trying to find out the solutions and if necessary, propositions are made to change current legislation.

Three research tasks have been set up to achieve the goal: providing a theoretical analysis of legislation, when and in which cases have been established taking into storage of movable during traffic supervision; comparing and analysing results of semi-structured interviews in order to find out police officers assessments about taking into storage of movable practice in traffic; to point out problems and bottlenecks considering special measures; to make conclusions based working through the results of the study and make propositions to change the current legislation.

In thesis have been used semi-structured interviews as a method of data collection, qualitative content analysis was used as a method of analysis. On ground of research results propositions have been presented, which can, according to thesis author, contribute to increase awareness of police officers and their lawful behaviour.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Alexy, R., 2001. Põhiõigused Eesti põhiseaduses. *Juridica*, lk 5-96.
- Ikkonen, K., 2006. Omandipõhiõigus ja selle piirid. *Juridica*, 1, lk 54-70.
- Jaanimägi, K., 2004. Politsei sisemise rahu tagajana. *Juridica*, 7, lk 452-460.
- Jäätma, J., 2020. Julgeoleku mõiste. *Juridica*, 2, lk 71-78.
- Jäätma, J., 2022. Korrakaitseaduse § 28 lõige 1 ja § 29 lõige 1 – üldvolutus kõigile ja kõigeks. *Juridica*, 6, lk 391-399.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P., 2007. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Kairjak, M., 2018. Õigusharude aktsessoorsus relatiivsete õigusmõistete puhul. *Juridica*, 1, lk 47-59.
- Korrakaitseadus* (2011) RT I, 06.08.2022, 16.
- Kärner, M., 2014. Mõned korrakaitseadusega kaasnenud muudatused kriminaalmenetluses: järelevalve- ja süüteo menetluse piiritlemisprobleem. *Juridica*, 6, lk 474-484.
- Kütt, Ü., 2011. *Politsei ja piirivalve seaduses sätestatud politsei järelevalve erimeetmete (viibimiskeeld, valdusse sisenemine, valduse läbivaatus ja vallasasja hoiulevõtmine) rakendamisel tõusetunud probleemid Lääne prefektuuri näitel. Lõputöö*. Muraste: Sisekaitseakadeemia.
- Laaring, M., 2019. Haldusjärelevalvest läbi riikliku järelevalve prisma. *Juridica*, 4, lk 252-263.
- Laaring, M., Pars, S., Nuka, E., Kiviste, J., Mikiver, M., Roosve, T., & Vanaisak, Ü., 2017. *Korrakaitseadus. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Laherand, M.-L., 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp.
- Liiklusjärelevalve teostamise kord* (2001) RT I 2001, 19,103.
- Liiklusseadus* (2010) RT I, 20.06.2022, 70.
- Meresõiduohutuse seadus* (2001) RT I, 17.03.2023, 48.
- McIntosh, M. J. & Morse, J. M., 2015. Situating and Constructing Diversity in Semi-Structured Interviews. *Global Qualitative Nursing Research*, pp. 1–12.

- Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus* (1997) RT I, 06.08.2022, 28.
- Niemeier, M., 2004. Nõuded politseiõigusele: proportsionaalsuse põhimõte ja Euroopa õigus. *Juridica*, 7, lk 461-467.
- Olev, A., & Alumäe, T., 2022. Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service. *Baltic J. Modern Computing*, 10, pp. 409–421.
- Pikamäe, K., 2006. Kaalutusvigadest. *Juridica*, 2, lk 75-83.
- Politsei ja piirivalve seadus* (2009) RT I, 20.06.2022, 47.
- Pärnamägi, I., 2019. Riikliku sekkumise eesmärgi kindlakstegemise praktiline pool. Mitmefunktsiooniliste meetmete probleem. *Juridica*, 3, lk 189-204.
- Pärnamägi, I., 2018. Õigusriiklikud raamid preventiivse ja repressiivse riikliku sekkumise eristamisel. Selle üldine seadusandlik teostus Eestis. *Juridica*, 10, lk 719-734.
- Riigikogu, 2007. *Korraldusseadus 49 SE*. Seletuskiri. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/8a9c2286-06fc-65d2-957b-bd9e11a940c4/Korraldusseadus> [Kasutatud 18.02.2023].
- Riigikogu, 2013. *Korraldusseaduse muutmise ja rakendamise seadus 424 SE*. Seletuskiri. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2445bcfe-b04d-40c8-932e-db51253abea3/Korraldusseaduse+muutmise+ja+rakendamise+seadus> [Kasutatud 12.02.2023].
- Soo, A., Lott, A., & Kangur, A., 2020. Võimalused Euroopa Liidu halduskaristuste ülevõtmiseks Eestis. *Juridica*, 4, lk 242-261.
- Sootak, J., & Parmas, A., 2007. Mootorsõiduki konfiskeerimine karistusseadustiku §-s 424 sätestatud teo korral. *Juridica*, 10, lk 687-694.
- Truuväli, E.-J., Aaviksoo, B., Kask, O., Lehis, L., Madise, L., Madise, Ü., Merusk, K., Mälksoo, L., Narits, R., Olle, V., & Pruks, P., 2008. *Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura.
- Tsiviilseadustiku üldosa seadus* (2002) RT I, 20.06.2022, 32.
- Varul, P., 1993. Sissejuhatus: üldised märkused asjaõigusest. *Juridica*, 4, lk 70-71.

Õunapuu, L., 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Intervjueeritavad prefektuuride lõikes (autori koostatud)	25
Tabel 1. Intervjueeritavate tsitaadid esimese kategooria vallasasi kohta (autori koostatud).....	26
Tabel 2. Vallasasja mõiste sisustamine patrulltalituse ja patrullgrupi juhtide poolt (autori koostatud)	26
Tabel 3. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö teise kategooria vallasasjad liikluses kohta (autori koostatud)	27
Tabel 4. Vallasasja liikluses (autori koostatud)	27
Tabel 5. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö kolmanda kategooria riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme kohaldatavus tööpiirkondades kohta (autori koostatud)	29
Tabel 6. Riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme kohaldatavus tööpiirkondades (autori koostatud)	30
Tabel 7. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö neljanda kategooria tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel kohta (autori koostatud) ...	31
Tabel 8. Tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel (autori koostatud)	32
Tabel 9. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö viienda kategooria liiklusjärelevalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus kohta (autori koostatud)	33
Tabel 10. Liiklusjärelevalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus (autori koostatud)	33
Tabel 11. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö kuuenda kategooria vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmine liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks kohta (autori koostatud)	35
Tabel 12. Vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks (autori koostatud)	36
Tabel 13. Intervjueeritavate tsitaadid lõputöö seitsmenda kategooria erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine kohta (autori koostatud)	37
Tabel 14. Erimeetme vallasasja hoiulevõtmise kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine (autori koostatud)	38

Lisa 1. Intervjuu küsimused

1. Millises jaoskonnas Te töötate?
2. Selgitage palun, mis on vallasasi ning kirjeldage vallasasja olemust liikluses oma sõnadega.
3. Millistel juhtudel kohaldatakse Teie tööpiirkonnas riikliku järelevalve käigus korrakaitseaduses § 52 sätestatud erimeedet vallasasja hoiulevõtmine?
4. Palun selgitage, kas tegutsetakse üld- või erikorrakaitseorganina ning millistest õiguslikest alustest eelpool kirjeldatud juhtudel erimeetme kohaldamisel lähtutakse.
5. Kas ja milliseid esemeid/asju oleks vaja liiklusjärelevalve käigus vallasasjana hoiule võtta? Palun põhjendage oma seisukohti.
6. Millise liiklusalase korrarikkumise lõpetamiseks oleks vältimatult vajalik kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist? Põhjendage palun oma seisukohti.
7. Kas Teie hinnangul esineb erimeetme vallasasja hoiulevõtmine kohaldamisel õiguslikke probleeme? Põhjendage oma sõnadega.

Lisa 2. Intervjuu parameetrid

Intervjueeritav	Asutus ja ametinimetus	Intervjuu läbiviimise kuupäev	Intervjuu kestus
Intervjueeritav 1	Ida prefektuur, patrulltalituse juht	14.03.2023	00:13:27
Intervjueeritav 2	Põhja prefektuur, patrulltalituse juht	15.03.2023	00:19:46
Intervjueeritav 3	Põhja prefektuur, patrullgrupi juht	15.03.2023	00:15:01
Intervjueeritav 4	Lääne prefektuur, patrulltalituse juht	16.03.2023	00:18:15
Intervjueeritav 5	Ida prefektuur, patrulltalituse juht	16.03.2023	00:12:26
Intervjueeritav 6	Lõuna prefektuur, patrulltalituse juht	17.03.2023	00:10:58
Intervjueeritav 7	Lõuna prefektuur, patrulltalituse juht	17.03.2023	00:19:35
Intervjueeritav 8	Lõuna prefektuur, patrullgrupi juht	17.03.2023	00:10:05
Intervjueeritav 9	Lääne prefektuur, patrullgrupi juht	20.03.2023	00:11:28
Intervjueeritav 10	Lääne prefektuur, patrullgrupi juht	20.03.2023	00:15:58
Intervjueeritav 11	Lääne prefektuur, patrullgrupi juht	20.03.2023	00:12:11
Intervjueeritav 12	Lääne prefektuur, patrulltalituse juht	20.03.2023	00:21:34
Intervjueeritav 13	Ida prefektuur, patrullgrupi juht	21.03.2023	00:12:35

Lisa 3. Koodipuu

Kategooria	Koodi number ja nimetus	Sagedus
Kategooria 1. Vallasasi	Kood 1. Isikule kuuluv omand	10
	Kood 2. Mis ei ole kinnisasi on vallasasi	6
	Kood 3. Asi, mida on võimalik isikul enda küljes hoiustada	1
	Kood 4. Vallasasi on asi, millel ei ole omandit	1
	Kood 5. Vallasasja on võimalik käsutada	2
Kategooria 2. Vallasasjad liikluses	Kood 1. Liiklusvahend	13
	Kood 2. Liiklusmärk	1
	Kood 3. Sõidukis olevad esemed/keelatud esemed ja ained	6
	Kood 4. Sõiduki dokumendid	1
	Kood 5. Aknakate	1
	Kood 6. Sõidukivõtmed	3
	Kood 7. Ese teel	1
Kategooria 3. Riikliku järelevalve käigus KorS-i § 52 erimeetme vallasasja hoielevõtmise kohaldatavus tööpiirkonnas	Kood 1. Sõidukis keelatud ese või seade	4
	Kood 2. Relvataolised esemed	3
	Kood 3. Narkootiline aine	8
	Kood 4. Varastatud eseme kahtlus	3
	Kood 5. Tõenäoline kuriteo toimepanemise vahend	2
	Kood 6. Sõidukivõtmed	9
	Kood 7. Sõiduk	3
	Kood 8. Pole luba omada eset/asja	2
	Kood 9. Öörahu rikkumine	3
	Kood 10. Sõidumeerik	3
	Kood 11. Aknakate	1

	Kood 12. Kurikas	2
	Kood 13. Mobiiltelefon	1
	Kood 14. Korterivõtmed	1
	Kood 15. Jalgratas	1
	Kood 16. Leid	1
	Kood 17. Külmrelv	4
Kategooria 4. Tegutsemine üld- või erikorrakaitseorganina ning õiguslikud alused erimeetme kohaldamisel	Kood 1. Üldkorrakaitseorgan	7
	Kood 2. Erikorrakaitseorgan	6
	Kood 3. KorS-i § 52 alusel	11
	Kood 4. Haldusmenetlus	1
	Kood 5. Teisaldamine LS alusel	1
	Kood 6. Eriseadusest pädevus	2
Kategooria 5. Liiklusjärelvalve käigus vallasasjade hoiule võtmise vajadus	Kood 1. Liiklusvahend	1
	Kood 2. Sõidukivõtmed	5
	Kood 3. Sõiduk	3
	Kood 4. Kiirusmõõteseadet avastada aitav seade	2
	Kood 5. Narkootilised ained	2
	Kood 6. Relvad	2
	Kood 7. Keelatud esemed	2
	Kood 8. Puudub vajadus	2
Kategooria 6. Vältimatu vajadus kohaldada erimeetmena vallasasja hoiulevõtmist liiklusalase korrariikkumise lõpetamiseks	Kood 1. Joobes juhtimine, sõiduk ei kuulu juhile/pole võimalik üle anda teisele isikule	2
	Kood 2. Keelatud asjade omamine	1
	Kood 3. Sõiduk on ohtlik liikluses	3

	Kood 4. Väsimusseisundis liiklemine	1
	Kood 5. Korduv lubadeta/joores juhtimine	1
	Kood 6. Liiklust segavad objektid	1
	Kood 7. Tahtliku külglisemisega ohtliku olukorra tekitamine	2
	Kood 8. Joores juhtimine, korrarikkumine on lõppenud	1
	Kood 9. Ebaseaduslik märguande tulede kasutamine	1
	Kood 10. Puudub vajadus	2
Kategooria 7. Erimeetme vallasasja hoiulevõtmise kohaldamisel õiguslike probleemide esinemine	Kood 1. Erinev arusaam erimeetme kohaldamisest	1
	Kood 2. Sätte puudumine liikluseadusest	1
	Kood 3. Blanketi ebakorrektnete täitmine	1
	Kood 4. Ametnike teadmatus	1
	Kood 5. Ühe toiminguga raames tehakse rohkem, kui peaks	1
	Kood 6. Piiritlemine	2
	Kood 7. Valede meetmete kasutamine	1
	Kood 8. Puuduvad probleemid	7